ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ
της 10ης Ιουλίου 1991 *

Περιεχόμενα

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία 491

Αιτήματα των διαδίκων 498

Επί του αιτήματος περί ακυρώσεως της αποφάσεως στο σύνολό της 498

1. Ως προς την παράβαση ουσιώδους τύπου 498

— Επιχειρήματα των διαδίκων 498

— Νομική εκτίμηση 499

2. Επί της παραβάσεως του άρθρου 86 της Συνθήκης 503

— Επιχειρήματα των διαδίκων 503

— Νομική εκτίμηση 515

— Τα οικεία προϊόντα 515

— Η ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης 517

— Η γεωγραφική έκταση της αγοράς 517

— Η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης 517

— Οι επιπτώσεις επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών 522

3. Επί της παραβάσεως του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης 524

— Επιχειρήματα των διαδίκων 524

— Νομική εκτίμηση 524

Επί του επικουρικού αιτήματος περί ακυρώσεως του άρθρου 2 του διατακτικού της αποφάσεως 526

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

1. Ως προς το περιττόν του άρθρου 2 της αποφάσεως 526

2. Ως προς τον αντιφατικό χαρακτήρα του άρθρου 2 της αποφάσεως 527

3. Ως προς την παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου — Επιχειρήματα των διαδίκων 528

— Επιχειρήματα των διαδίκων 528

— Νομική εκτίμηση 528

4. Επί της παραβιάσεως της Συμβάσεως της Βέρνης 530

— Επιχειρήματα των διαδίκων 530

— Νομική εκτίμηση 531

5. Ως προς την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας 532

Επί των δικαστικών εξόδων 534

Στην υπόθεση Τ-69/89,

Radio Telefis Eireann, με έδρα το Δουβλίνο, εκπροσωπούμενη από τους Willy Alexander, Harry Ferment και Gerard van der Wal, δικηγόρους Χάγης, ενεργούντες κατ' εντολή του Gerald F. Mc Laughlin, διευθυντή δικαστικού της Radio Telefis Eireann, και από τους Eugene F. Collins & Son, solicitors Δουβλίνου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Ernest A. L. Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον Jacques Bourgeois, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Ian Forrester, QC, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου της Σκωτίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Guido Berardis, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από τη

Magill TV Guide Limited, εταιρία ιρλανδικού δικαίου, με έδρα το Δουβλίνο, εκπροσωπούμενη από τον John D. Cooke, senior counsel, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου της Ιρλανδίας, ενεργούντα κατ' εντολή των Gore & Grimes, solicitors Δουβλίνου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Louis Schiltz, 83, boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 89/205/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, (ΕΕ 1989, L 78, σ. 43) σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.851, Magill TV Guide/ITP, BBC και RTE),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Saggio, Πρόεδρο, Χρ. Γεραρή, C. P. Briët, D. Barrington και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 21ης Φεβρουαρίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1 Με προσφυγή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Μαρτίου 1989, η Radio Telefis Eireann (στο εξής: RTE) ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988 (στο εξής: απόφαση), με την οποία διαπιστώθηκε ότι η πολιτική και η τακτική που ακολούθησε ο εν λόγω οργανισμός, κατά τον χρόνο στον οποίο ανάγονται τα υπό κρίση πραγματικά περιστατικά, σχετικά με τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών των οποίων η λήψη είναι δυνατή στην Ιρλανδία και στη Βόρεια Ιρλανδία, συνιστούν παραβάσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόσον παρεμπόδιζαν την έκδοση και πώληση γενικών εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγών στο εν λόγω έδαφος. Η παρούσα προσφυγή εντάσσεται στην ομάδα των προσφυγών ακυρώσεως που ασκήθηκαν παραλλήλως κατά της ιδίας αποφάσεως από τους λοιπούς αποδέκτες της, ήτοι, αφενός, την British Broadcasting Corporation και την BBC Enterprises Limited (στο

εξής: BBC) και, αφετέρου, την Independent Television Publications Ltd (στο εξής: ITP), υποθέσεις Τ-70/89 και Τ-76/89.

2 Το γενικό πλαίσιο της αποφάσεως μπορεί να συνοψισθεί ως εξής: τα περισσότερα νοικοκυριά στην Ιρλανδία και 30 έως 40 % των νοικοκυριών στη Βόρεια Ιρλανδία έχουν τη δυνατότητα λήψεως τουλάχιστον έξι τηλεοπτικών καναλιών: πρόκειται για τα RTE1 και RTE2, τροφοδοτούμενα από τη RTE, που έχει εκ του νόμου μονοπώλιο για τη μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών στην Ιρλανδία, το BBC1 και το BBC2, που τροφοδοτούνται από το BBC, καθώς και το ITV και το Channel 4, που τροφοδοτούνταν, κατά τον κρίσιμο χρόνο, από τις τις τηλεοπτικές εταιρίες στις οποίες είχε παραχωρηθεί από την Independent Broadcasting Authority (στο εξής: IBA) δικαιοχρησία για την παραγωγή και διάθεση εκπομπών για την ιδιωτική τηλεόραση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το BBC και η IBA συνιστούσαν διπώλιο παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ερτζιανών κυμάτων σε εθνικό επίπεδο. Εξάλλου, πολλοί τηλεθεατές στη Μεγάλη Βρετανία και την Ιρλανδία είχαν δυνατότητα λήψεως, είτε απ' ευθείας είτε μέσω καλωδιακού δικτύου, εκπομπών πολλών δορυφορικών καναλιών. Ωστόσο, δεν υπήρχε καλωδιακή τηλεόραση στη Βόρειο Ιρλανδία.

Όταν συνέβησαν τα κρίσιμα περιστατικά, δεν ήταν διαθέσιμος στην αγορά της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας κανένας εβδομαδιαίος γενικός οδηγός τηλεοπτικών προγραμμάτων, λόγω της πολιτικής που ακολουθούσαν οι επιχειρήσεις-αποδέκτες της αποφάσεως, όσον αφορά τη δημοσίευση των σχετικών με τα προγράμματα των έξι προαναφερθέντων καναλιών πληροφοριών. Συγκεκριμένα, καθεμιά από τις εν λόγω εταιρίες δημοσίευε οδηγό αφιερωμένο αποκλειστικά στα δικά της προγράμματα και διεκδικούσε, βάσει του United Kingdom Copyright Act του 1956 (βρετανικός νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας) και του Irish Copyright Act του 1963 (ιρλανδικός νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας), την προστασία του οικείου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της, προκειμένου να εμποδίσει την αναπαραγωγή τους από τρίτους.

Στους εν λόγω οδηγούς δημοσιεύεται το περιεχόμενο των προγραμμάτων, με παράθεση του καναλιού, της ημερομηνίας, της ώρας και του τίτλου των εκπομπών. Αυτά αποτελούν το αντικείμενο πλειόνων διαδοχικών δημοσιεύσεων που σταδιακά καθίστανται ακριβέστερες, μέχρι την οριστική δημοσίευση του εβδομαδιαίου προγράμματος, περίπου δύο εβδομάδες πριν από την προβολή του. Στη φάση αυτή, τα προγράμματα καθίστανται εμπορεύσιμο προϊόν, όπως αναφέρεται στην απόφαση (σημείο 7).

3 Όσον αφορά ειδικότερα την παρούσα περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι η RTE διατηρούσε το αποκλειστικό δικαίωμα δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων προγραμμάτων του RTE1 και RTE2, στο δικό της τηλεοπτικό περιοδικό, τον RTE guide, εξειδικευμένο στην παρουσίαση των προγραμμάτων της.

4 Η RTE αποτελεί δημόσιο οργανισμό (statutory authority) που ιδρύθηκε δυνάμει του Broadcasting Authority Act του 1960 και του Broadcasting Authority (Amendment) Act του 1976 (νόμων περί ιδρύσεως γραφείου ραδιοφωνίας και τηλεοράσεως). Ως οργανισμός στην υπηρεσία του δημοσίου συμφέροντος, έχει ιδίως ως αποστολή να εξασφαλίζει την παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών σε εθνικό επίπεδο, προς τούτο δε της έχει παραχωρηθεί εκ του νόμου μονοπώλιο. Στο πλαίσιο της αποστολής της, η RTE πρέπει να μεριμνά ειδικότερα για την προβολή της ιρλανδικής γλώσσας και του ιρλανδικού πολιτισμού. Το άρθρο 17, στοιχείο α, του Broadcasting Authority Act του 1960, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 13, στοιχείο α, του Broadcasting Authority Amendment Act του 1976, ορίζει ιδίως ότι η RTE πρέπει « να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες ολόκληρης της κοινότητας, να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη για επικράτηση της κατανόησης και της ειρήνης σε ολόκληρο το νησί της Ιρλανδίας, να φροντίζει ώστε τα προγράμματα να αντανακλούν τα διάφορα στοιχεία που απαρτίζουν τον πολιτισμό του πληθυσμού ολοκλήρου του νησιού της Ιρλανδίας και να λαμβάνουν ιδίως υπόψη τα στοιχεία που προσδίδουν στον πολιτισμό αυτό τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του και, ιδιαιτέρως, την ιρλανδική γλώσσα ».

5 Όσον αφορά τη χρηματοδότησή της, η RTE υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 24 του προαναφερθέντος νόμου του 1960, να « διαχειρίζεται τις υποθέσεις της κατά τρόπο που να εξασφαλίζει ότι τα έσοδά της θα καταστούν όσο το δυνατό συντομότερο, και θα εξακολουθήσουν στη συνέχεια να είναι, τουλάχιστον επαρκή » για να ισοσκελίζουν τον ετήσιο ισολογισμό της και να αποτελούν βάση για τη χρηματοδότηση των επενδύσεών της σε ακίνητα και τη βελτίωση του εξοπλισμού της. Η RTE αντλεί τα κεφάλαιά της από τρεις πηγές: από εισφορές, από τη διαφήμιση και από τις εκδόσεις.

6 Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο j, του νόμου του 1960 που προαναφέρθηκε, η RTE δικαιούται, υπό την επιφύλαξη της συναινέσεως του αρμοδίου υπουργού, « να προβαίνει στη σύνταξη, δημοσίευση και διανομή, δωρεάν ή επί πληρωμή, οποιουδήποτε περιοδικού, βιβλίου, φυλλαδίου και άλλου εντύπου που θα κρίνει αναγκαίο ή πρόσφορο για την πραγματοποίηση του κοινωνικού σκοπού της ». Στο πλαίσιο αυτό, επετράπη στην RTE, το 1961, να δημοσιεύει περιοδικό τηλεοπτικών προγραμμάτων, τον RTE guide. Σκοπός του εν λόγω περιοδικού ήταν να παρουσιάζει και να προβάλλει τα προγράμματα της RTE, συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών πολιτιστικού περιεχομένου ή εκπομπών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τις μειονότητες. Κατά την προσφεύγουσα, το περιοδικό εκδιδόταν με ζημία κατά τα πρώτα είκοσι χρόνια της κυκλοφορίας του. Αντίθετα τώρα αποτελεί « σημαντική πηγή εσόδων για την RTE », τα οποία διατίθενται από τον εν λόγω οργανισμό στον προϋπολογισμό παραγωγής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων. Ενδεικτικά, ο συνολικός κύκλος εργασιών (πωλήσεις και διαφήμιση) από τη δημοσίευση και πώληση του περιοδικού ξεπέρασε, για το οικονομικό έτος 1985, τα 3,9 εκατομμύρια ιρλανδικών λιρών (IRL).

7 Κατά το 1988, ο RTE guide επωλείτο κάθε εβδομάδα σε 123 000 περίπου αντίτυπα στην Ιρλανδία και 6 500 αντίτυπα στη Βόρεια Ιρλανδία, αντί της τιμής των 0,40 της ιρλανδικής λίρας (IRL) και 0,50 της λίρας στερλίνας (UKL) αντίστοιχα. Κατά την προσφεύγουσα, τα αριθμητικά αυτά στοιχεία σημαίνουν ιδίως ότι στην Ιρλανδία μόνον το 11,5 % των νοικοκυριών ή οργανισμών που διαθέτουν τηλεοπτική συσκευή, ήτοι το 3,7 % των τηλεθεατών, αγόραζαν τον RTE guide.

8 Κατά τον χρόνο εκδόσεως της βαλλομένης αποφάσεως, στον RTE guide δημοσιεύονταν μόνον τα προγράμματα των RTE1 και RTE2, συνοδευόμενα από πληροφοριακά δελτία και περιλήψεις εκπομπών. Περιείχε επίσης σύντομα σχόλια ή άρθρα, στα ιρλανδικά και στα αγγλικά, σχετικά με ορισμένα προγράμματα, μικροειδήσεις και διάφορες πληροφορίες, αλληλογραφία με τους αναγνώστες, σημαντικό δε μέρος καλυπτόταν από διαφημίσεις.

9 Έναντι των τρίτων, η RTE εφήρμοζε, κατά τον κρίσιμο χρόνο, την ακόλουθη πολιτική σε σχέση με την παροχή πληροφοριών επί των προγραμμάτων της. Διένειμε δωρεάν κατόπιν αιτήσεως, στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο τα προγράμματα των εκπομπών της, συνοδευόμενα από άδεια μη προϋποθέτουσα την καταβολή δικαιωμάτων, η οποία καθόριζε τους όρους υπό τους οποίους οι εν λόγω πληροφορίες μπορούσαν να αναπαραχθούν. Τα καθημερινά προγράμματα και, κατά την παραμονή των αργιών, τα προγράμματα δύο ημερών μπορούσαν να δημοσιεύονται στις εφημερίδες, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως ορισμένων προϋποθέσεων ως προς τη μορφή της δημοσιεύσεως. Τα εβδομαδιαία περιοδικά και οι κυριακάτικες εφημερίδες, εξάλλου, εδικαιούντο να δημοσιεύουν « επιλογή » των τηλεοπτικών προγραμμάτων της εβδομάδας. Η RTE φρόντιζε για την αυστηρή τήρηση των καθοριζομένων στην άδεια όρων, στρεφόταν δε δικαστικώς, οσάκις συνέτρεχε περίπτωση, κατά των εκδόσεων που παραβίαζαν τους εν λόγω όρους.

10 Ο εκδοτικός οίκος Magill TV Guide Ltd (στο εξής: Magill), εταιρία συσταθείσα κατά το ιρλανδικό δίκαιο, είναι θυγατρική της εταιρίας Magill Publications Holding Ltd, ανήκουσα κατά 100 % στην εν λόγω εταιρία. Ιδρύθηκε με σκοπό την έκδοση, στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία, εβδομαδιαίου περιοδικού με πληροφορίες για τις τηλεοπτικές εκπομπές των οποίων η λήψη είναι δυνατή από τους δέκτες των τηλεθεατών της περιοχής, του Magill TV Guide. Κατά τις πληροφορίες που δόθηκαν από τους διαδίκους, η κυκλοφορία του εν λόγω περιοδικού άρχισε τον Μάϊο του 1985. Αρχικά, το έντυπο περιοριζόταν στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τα προγράμματα του Σαββατοκύριακου της RTE, του BBC, του ITV και του Channel 4, καθώς και στην παρουσίαση μίας επιλογής των εβδομαδιαίων προγραμμάτων τους. Κατόπιν της δημοσιεύσεως στις 28 Μαΐου 1986 ενός τεύχους του Magill TV Guide, που αναπαρήγαγε ολόκληρο το εβδομαδιαίο πρόγραμμα του συνόλου των τηλεοπτικών καναλιών των οποίων η λήψη ήταν δυνατή στην Ιρλανδία — συμπεριλαμβανομένων των RTE1 και RTE2 — το ιρλανδικό δικαστήριο υποχρέωσε την εταιρία Magill, με προσωρινές

Διατάξεις εκδοθείσες κατόπιν αιτήσεως της RTE, του BBC και της ITP, να διακόψει τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων των τριών αυτών οργανισμών. Κατόπιν αυτού, η Magill διέκοψε την εκδοτική της δραστηριότητα. Η υπόθεση εξετάσθηκε μερικώς ως προς την ουσία από το High Court, το οποίο αποφάνθηκε, με απόφαση εκδοθείσα στις 26 Ιουλίου 1989 από τον δικαστή Lardner, σχετικά με το περιεχόμενο, στο ιρλανδικό δίκαιο, του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Η απόφαση αναφέρει σχετικώς τα εξής: « Διαπιστώνω ότι κάθε εβδομαδιαίο πρόγραμμα είναι προϊόν σημαντικής πνευματικής προεργασίας και σκέψεως, καθώς και εφαρμογής ορισμένης τεχνογνωσίας και κριτικής προσεγγίσεως. Αποτελεί δημιούργημα της RTE (...) Τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία με έπεισαν ότι τα εβδομαδιαία προγράμματα της RTE, όπως δημοσιεύονται στον RTE Guide, αποτελούν λογοτεχνικά έργα και « συνθέσεις » (compilations), υπό την έννοια του όρου στα άρθρα 2 και 8 του Copyright Act του 1963· η RTE απέδειξε [ότι] εδικαιούτο να προβάλει την ύπαρξη δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων αυτών· δημοσιεύοντας τον οδηγό της των τηλεοπτικών προγραμμάτων για την εβδομάδα από 31 Μαΐου έως 6 Ιουνίου, η εναγομένη προσέβαλε το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας της RTE, καθόσον αναπαρήγαγε ουσιώδες τμήμα του προστατευομένου αγαθού » (ILRM, 1990, σ. 534, σ. 541).

11 Ήδη κατά το παρελθόν, ενόψει της δημοσιεύσεως πλήρων τηλεοπτικών προγραμμάτων, η Magill είχε υποβάλει καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής, στις 4 Απριλίου 1986, δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), ζητώντας να διαπιστωθεί ότι η ITP, το BBC και η RTE προέβαιναν σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης τους αρνούμενες να παραχωρήσουν άδειες για τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων τους. Η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία στις 16 Δεκεμβρίου 1987 και γνωστοποίησε στην RTE τις αιτιάσεις της στις 4 Μαρτίου 1988. Κατά το πέρας της εν λόγω διαδικασίας η Επιτροπή έλαβε στις 21 Δεκεμβρίου 1988 την απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.

12 Στην εν λόγω απόφαση, τα προϊόντα τα οποία αφορά ορίζονται, για κάθε μία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ως εξής. Πρόκειται για τα εβδομαδιαία προγράμματα που δημοσιεύονται από την ITP, το BBC και την RTE, καθώς και για τους οδηγούς όπου δημοσιεύονται τα εν λόγω προγράμματα (σημείο 20, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως). Κατά τον ορισμό της Επιτροπής, ένα πρόγραμμα περιλαμβάνει « κατάλογο των εκπομπών που πρόκειται να μεταδοθούν από ή για λογαριασμό ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού οργανισμού κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης χρονικής περιόδου· ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες: τον τίτλο κάθε εκπομπής που πρόκειται να μεταδοθεί, το κανάλι, την ημερομηνία και την ώρα μετάδοσης » (σημείο 7 της αποφάσεως).

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, λόγω του de facto μονοπωλίου που κατέχουν οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί ως προς τα εβδομαδιαία προγράμματά τους, οι ενδιαφερόμενοι για τη δημοσίευση εβδομαδιαίου οδηγού τηλεοπτικών προγραμμάτων « βρίσκονται σε οικονομική εξάρτηση, πράγμα που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της κατοχής δεσπόζουσας θέσης ». Επιπλέον, συνεχίζει η Επιτροπή, το εν λόγω μονοπώλιο ισχυροποιείται με ένα εκ του νόμου μονοπώλιο, καθόσον οι οργανισμοί αυτοί διεκδικούν την προστασία του δικαιώματός τους πνευματικής ιδιοκτησίας επί των οικείων προγραμμάτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή παρατηρεί ότι « δεν είναι δυνατόν να υπάρξει στις σχετικές αγορές οποιοσδήποτε ανταγωνισμός εκ μέρους τρίτων ». Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι « τόσο η ITP, όσο και το BBC καθώς και η ITE κατέχουν δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86 » (σημείο 22 της αποφάσεως).

13 Προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη καταχρήσεως, η απόφαση στηρίζεται ειδικότερα στις διατάξεις του άρθρου 86, στοιχείο β, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, σύμφωνα με τις οποίες υπάρχει κατάχρηση οσάκις μία επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση περιορίζει την παραγωγή ή τη διάθεση ενός προϊόντος επί ζημία των καταναλωτών (σημείο 23, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως). Η Επιτροπή φρονεί ειδικότερα ότι υφίσταται στην αγορά « σημαντική δυνάμει ζήτηση για γενικούς τηλεοπτικούς οδηγούς » (όπ. π., τέταρτο εδάφιο). Διαπιστώνει ότι, χρησιμοποιώντας τη δεσπόζουσα θέση της « για να παρεμποδίσει την εισαγωγή στην αγορά ενός νέου προϊόντος, δηλαδή ενός γενικού εβδομαδιαίου τηλεοπτικού οδηγού, η προσφεύγουσα προβαίνει σε καταχρηστική εκμετάλλευση της θέσεως αυτής. Προσθέτει ότι ένα επιπλέον στοιχείο της καταχρήσεως συνίσταται στο γεγονός ότι η προσφεύγουσα, χάρη στην επικρινόμενη πολιτική της στο θέμα της παροχής πληροφοριών ως προς τα προγράμματά της, επιφυλάσσει στον εαυτό της το προνόμιο της εκμεταλλεύσεως της παράγωγης αγοράς των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγών για τα εν λόγω προγράμματα (σημείο 23 της αποφάσεως).

Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή αποκρούει την άποψη ότι οι επικρινόμενες ενέργειες δικαιολογούνται από την ανάγκη προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δηλώνοντας ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η ITP, το BBC και η RTE « χρησιμοποιούν το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ως μέσο της κατάχρησης, κατά τρόπο που η χρήση του δικαιώματος βαίνει πέραν του ειδικού αντικειμένου του τελευταίου » (σημείο 23, προτελευταίο εδάφιο).

14 Όσον αφορά τα μέτρα που αποσκοπούν στον τερματισμό της παραβάσεως, το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως ορίζει τα εξής: « Οι ITP, BBC και RTE υποχρεούνται να θέσουν αμέσως τέρμα στις παραβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, διαθέτοντας ο ένας στον άλλον και σε τρίτους, μετά από σχετικό αίτημα και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις, τα δικά τους, εκ των προτέρων γνωστοποιούμενα, εβδομαδιαία

προγράμματα, και επιτρέποντας την αναπαραγωγή αυτών των προγραμμάτων από τους ενδιαφερόμενους. Η απαίτηση αυτή δεν επεκτείνεται και στην παροχή πληροφοριών πέρα από τα προγράμματα καθαυτά, όπως ορίζονται στην παρούσα απόφαση. Εάν οι ενδιαφερόμενοι φορείς ITP, BBC και RTE αποφασίσουν να συμμορφωθούν με μια τέτοια απαίτηση μέσω της χορήγησης αδειών, κάθε απαίτησή τους για την καταβολή σχετικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι εύλογη. Επιπλέον, η ITR, το BBC και η RTE είναι δυνατόν να συμπεριλαμβάνουν στις χορηγούμενες σε τρίτους άδειες τους όρους που αυτοί θεωρούν αναγκαίους για την εξασφάλιση πλήρους καλύψεως και υψηλής ποιότητας όλων των προγραμμάτων τους συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απευθύνονται σε μειονότητες ή/και τοπικούς πληθυσμούς, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν πολιτιστικό, ιστορικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον. Ως εκ τούτου, πρέπει να ζητηθεί από τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν προς έγκριση στην Επιτροπή, σε προθεσμία δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, προτάσεις ως προς τους όρους με τους οποίους θεωρούν ότι πρέπει να επιτρέπεται σε τρίτους να δημοσιεύουν τα εκ των προτέρων γνωστοποιούμενα εβδομαδιαία προγράμματα που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας απόφασης. »

15 Παραλλήλως προς την παρούσα προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως, η προσφεύγουσα ζήτησε, με αίτηση υποβληθείσα την ίδια μέρα, δηλαδή στις 10 Μαρτίου 1989, την αναστολή εκτελέσεως του άρθρου 2 της εν λόγω αποφάσεως. Με Διάταξη της 11ης Μαΐου 1989, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε « την αναστολή εκτελέσεως του άρθρου 2 της βαλλομένης αποφάσεως, κατά το μέτρο που η διάταξη αυτή υποχρεώνει τις αιτούσες να θέσουν αμέσως τέρμα στη διαπιστωθείσα από την Επιτροπή παράβαση, διαθέτοντας η μία στην άλλη καθώς και σε τρίτους, μετά από σχετικό αίτημα και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις, τα εβδομαδιαία προγράμματά τους που καταρτίζονται εκ των προτέρων και επιτρέποντας την αναπαραγωγή των προγραμμάτων αυτών από τα ενδιαφερόμενα μέρη ». Η αίτηση περί λήψεως ασφαλιστικών μέτρων απορρίφθηκε κατά τα λοιπά (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 76/89, 77/89 και 91/89 R, Συλλογή 1989, σ. 1141, σκέψη 20).

Στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής ακυρώσεως της αποφάσεως, το Δικαστήριο επέτρεψε, με Διάταξη της 6ης Ιουλίου 1989, την πρόσθετη παρέμβαση της εταιρίας Magill υπέρ της Επιτροπής. Η έγγραφη διαδικασία εξελίχθηκε εν μέρει ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 1, και του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, μετά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς την προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Αιτήματα των διαδίκων

16 Η RTE, προσφεύγουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή, καθής, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.

Επί του αιτήματος περί ακυρώσεως της αποφάσεως στο σύνολό της

17 Προς υποστήριξη του αιτήματός της για ακύρωση της αποφάσεως, καθόσον αυτή διαπιστώνει την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 86, η προσφεύγουσα επικαλείται διαδοχικώς την παράβαση ουσιώδους τύπου, την παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης, ερμηνευομένου σε σχέση με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και την παράβαση του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης.

1. Ως προς την παράβαση ουσιώδους τύπου

— *Επιχειρήματα των διαδίκων*

18 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν ζήτησε τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 10 του προπαρατεθέντος κανονισμού 17. Ο ισχυρισμός της περιέχει δύο σκέλη. Υποστηρίζει πρώτον ότι « όλα φαίνεται να δείχνουν » ότι τα επισυναφθέντα στην πρόσκληση συγκλήσεως της συμβουλευτικής επιτροπής έγγραφα δεν ήταν πλήρη. Έλειπαν « τα πρακτικά των δηλώσεων [που έλαβαν χώρα στα πλαίσια της ακροάσεως], δεόντως εγκεκριμένα από καθένα από τα πρόσωπα που ακούστηκαν », καθώς και το προσχέδιο της αποφάσεως. Δεύτερον, η συνεδρίαση της συμβουλευτικής επιτροπής, που διήρκεσε πέντε ημέρες, άρχισε στις 28 Νοεμβρίου 1988, δηλαδή λιγότερο από δεκατέσσερις μέρες μετά την αποστολή της προσκλήσεως, σε αντίθεση προς τα οριζόμενα στο προαναφερθέν άρθρο 10.

19 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει σχετικώς ότι ο ανωτέρω τύπος είναι ουσιώδης. Υποστηρίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 5, τοϋ κανονισμού 17, σε συνδυασμό με το άρθρο 9, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 99/63 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), έχουν την έννοια ότι τα πρακτικά της ακροάσεως πρέπει να τίθενται στη διάθεση της συμβουλευτικής επιτροπής. Όπως υπενθυμίζει η προσφεύγουσα, το άρθρο 9, παράγραφος 4, του κανονισμού 99/63 επιβάλλει πράγματι οι ουσιώδεις δηλώσεις κάθε προσώπου που καταθέτει στο πλαίσιο της επίδικης διαδικασίας να καταχωρούνται σε πρακτικά τα οποία το εν λόγω πρόσωπο διαβάζει και εγκρίνει. Κατά δε το άρθρο 10, παράγραφος 5, του κανονισμού 17, « η γνώμη [της συμβουλευτικής επιτροπής] διατυπώνεται κατά τη διάρκεια κοινής συνεδριάσεως μετά από πρόσκληση της Επιτροπής και το ενωρίτερο δεκατέσσερις ημέρες μετά την αποστολή της προσκλήσεως. Η γνώμη συνοδεύεται από έκθεση των πραγματικών περιστατικών και αναφορά των σπουδαιοτέρων εγγράφων καθώς και από προσχέδιο αποφάσεως για κάθε υπό εξέταση περίπτωση ».

20 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ακολουθηθείσα διαδικασία είναι σύμφωνη με τις διατάξεις που επικαλείται η προσφεύγουσα. Η συμβουλευτική επιτροπή συνεδρίασε στις 2 Φεβρουαρίου 1988, ήτοι δεκατέσσερις ημέρες μετά την αποστολή της προσκλήσεως. Τα μέλη της Επιτροπής είχαν στη διάθεσή τους κατά το καθού όργανο, την καταγγελία, το έγγραφο περί ενάρξεως της διαδικασίας, την κοινοποίηση των αιτιάσεων, τις απαντήσεις στην τελευταία καθώς και ένα σχέδιο αποφάσεως. Τέθηκε υπόψη της Επιτροπής το γεγονός ότι το πρακτικό της ακροάσεως της 15ης και 16ης Σεπτεμβρίου 1988 δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί λόγω των διαφόρων σχολίων των μερών. Τα μέλη της Επιτροπής δεν ζήτησαν άλλα έγγραφα. Η Επιτροπή τονίζει σχετικώς ότι δεν είναι υποχρεωτικό να έχει η συμβουλευτική επιτροπή στη διάθεσή της, όταν ζητείται η γνώμη της, το πρακτικό της ακροάσεως στην τελική του μορφή.

— *Νομική εκτίμηση*

21 Ως προς το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, που αφορά τον ελλιπή χαρακτήρα των εγγράφων που προσαρτήθηκαν στην πρόσκληση συγκλήσεως της συμβουλευτικής επιτροπής, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή υποχρεούται, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 5, του κανονισμού 17, να υποβάλει « έκθεση των πραγματικών περιστατικών και αναφορά των σπουδαιοτέρων εγγράφων, καθώς και προσχέδιο αποφάσεως για κάθε υπό εξέταση περίπτωση ». Το περιεχόμενο και ο ουσιώδης ή μη χαρακτήρας των υποχρεώσεων, που απορρέουν από την προπαρατεθείσα διάταξη, πρέπει να εκτιμώνται, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ενόψει του σκοπού της υποβολής των ανωτέρω εγγράφων, που είναι να επιτραπεί στη συμβουλευτική επιτροπή να ασκήσει το

συμβουλευτικό της έργο εν πλήρει γνώσει των οικείων δεδομένων. Η συμβουλευτική επιτροπή πρέπει να ενημερωθεί περί των σημαντικοτέρων πραγματικών και νομικών στοιχείων που έχουν σχέση με τη διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 85 και 86, που υποβάλλονται στην κρίση της. Μολονότι η γνωμοδότηση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών και δεν έχει σκοπό να οργανώσει μια διαδικασία κατ' αντιδικία έναντι των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, η συμβουλευτική επιτροπή πρέπει, ιδίως, να ενημερώνεται με πλήρη αντικειμενικότητα — σύμφωνα με τη γενική αρχή κατά την οποία οι επιχειρήσεις κατά των οποίων στρέφεται η διαδικασία για τη διαπίστωση παραβάσεως έχουν δικαίωμα να ακουστούν — για τις απόψεις και τα βασικά επιχειρήματα των εν λόγω επιχειρήσεων, όπως αυτά έχουν εκφραστεί στις παρατηρήσεις τους επί του συνόλου των αιτιάσεων της Επιτροπής εναντίον τους, κατά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρακτικό της ακροάσεως αποτελεί, κατ' αρχήν, ένα από τα πλέον σημαντικά έγγραφα κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 5, του κανονισμού 17, κατά συνέπεια δε πρέπει να κοινοποιείται στη συμβουλευτική επιτροπή κατά τη σύγκλησή της. Πρέπει να σημειωθεί σχετικώς ότι η συμβουλευτική επιτροπή συγκαλείται αφού έχει προηγουμένως δοθεί στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να εκθέσουν εγγράφως, με τις απαντήσεις τους στην κοινοποίηση των αιτιάσεων, κατόπιν δε, ενδεχομένως, προφορικά, στο πλαίσιο της προφορικής φάσεως της ακροάσεως, την άποψή τους επί των αιτιάσεων που στρέφονται εναντίον τους. Πράγματι, ο κανονισμός 99/63, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17, προβλέπει, στο άρθρο του 1, ότι η Επιτροπή προβαίνει σε ακρόαση προτού ζητήσει τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων. Εξάλλου, όσον αφορά την προφορική φάση της ακροάσεως, το άρθρο 9, παράγραφος 4, του ιδίου κανονισμού ορίζει ότι οι ουσιώδεις καταθέσεις κάθε προσώπου καταχωρούνται σε πρακτικά τα οποία το εν λόγω πρόσωπο διαβάζει και εγκρίνει.

23 Ωστόσο, η κοινοποίηση του πρακτικού της ακροάσεως δεν αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας παρά μόνον εάν, σε μία δεδομένη περίπτωση, αυτή κρίνεται αναγκαία προκειμένου να μπορέσει η συμβουλευτική επιτροπή να διατυπώσει τη γνώμη της εν πλήρει γνώσει των δεδομένων, δηλαδή χωρίς να παραπλανηθεί ως προς ένα ουσιώδες ζήτημα από ανακρίβειες ή παραλήψεις. Τούτο δεν συμβαίνει, οσάκις το πρακτικό της ακροάσεως δεν περιέχει σημαντικά στοιχεία εκτιμήσεως, τα οποία δεν περιέχονται στις έγγραφες απαντήσεις που δίδονται από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση σε συνέχεια της κοινοποιήσεως των αιτιάσεων και οι οποίες προσαρτώνται στην πρόσκληση προς τη συμβουλευτική επιτροπή. Σε μία τέτοια περίπτωση, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν διαβίβασε το πρακτικό της ακροάσεως στη συμβουλευτική επιτροπή κατά την πρόσκληση της τελευταίας δεν συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της ενδιαφερομένης επιχειρήσεως και δεν ασκεί καμία επιρροή ως προς την έκβαση της συμβουλευτικής διαδικασίας. Κατά συνέπεια, η εν λόγω παράβαση δεν καθιστά ελαττωματική τη διοικητική διαδικασία στο σύνολό της ούτε θίγει, ως εκ τούτου, τη νομιμότητα της τελικής αποφάσεως.

24 Στην προκειμένη περίπτωση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται ότι η μη κοινοποίηση του πρακτικού της ακροάσεως, δεόντως εγκεκριμένου από αυτήν την ίδια, μπορούσε να οδηγήσει σε εσφαλμένα συμπεράσματα τη συμβουλευτική επιτροπή επί ουσιωδών σημείων. Δεν προβάλλει το παραμικρό επιχείρημα προς την κατεύθυνση αυτή· συγκεκριμένα, δεν κάνει καμία νύξη περί υπάρξεως τυχόν αποκλίσεως μεταξύ των εγγράφων απαντήσεών της στην κοινοποίηση των αιτιάσεων, όπως αυτές διαβιβάστηκαν στη συμβουλευτική επιτροπή, και των προφορικών παρατηρήσεών της κατά τη διάρκεια της ακροάσεως. Εξάλλου, από την εξέταση του φακέλου της δικογραφίας δεν προκύπτει κανένα στοιχείο ικανό να δημιουργήσει αμφιβολίες περί του ότι η συμβουλευτική επιτροπή είχε στη διάθεσή της, όταν συνεδρίασε, όλα τα απαραίτητα στοιχεία εκτιμήσεως χωρίς να είναι αναγκαίο να της κοινοποιηθεί το οριστικό πρακτικό της ακροάσεως. Υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση διαφοράς και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι δεν υποστηρίχθηκε καν και ότι δεν συνάγεται από κανένα έγγραφο του φακέλου της δικογραφίας ότι το πρακτικό της ακροάσεως περιείχε κάποιο σημαντικό και νέο στοιχείο σε σχέση με τα έγγραφα που προσαρτήθηκαν στην πρόσκληση προς τη συμβουλευτική επιτροπή, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η μη υποβολή του εν λόγω πρακτικού στη συμβουλευτική επιτροπή δεν ήταν δυνατόν να εμποδίσει την τελευταία να διατυπώσει τη γνώμη της επί τη βάσει ενός αρκούντως πλήρους φακέλου ή να θίξει τα δικαιώματα της προσφεύγουσας. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι, στην παρούσα περίπτωση, η μη κοινοποίηση του οριστικού πρακτικού της ακροάσεως, κατά την πρόσκληση σε συνεδρίαση της συμβουλευτικής επιτροπής, συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου θίγουσα το κύρος της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής.

25 Η ανάλυση αυτή συμβαδίζει με τις αποφάσεις που εκδόθηκαν από το Δικαστήριο επί των υποθέσεων « κινίνη » και « χρωστικές ουσίες ». Συγκεκριμένα το Δικαστήριο έχει δεχθεί, σχετικά με τη σημασία του πρακτικού της ακροάσεως των διαδίκων, ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή ή η συμβουλευτική επιτροπή βασίστηκαν σε μη τελικό πρακτικό ακροάσεως, που δεν συμπεριελάμβανε τροποποιήσεις προταθείσες από την κρινόμενη επιχείρηση, « δεν μπορεί να συνιστά ελάττωμα της διοικητικής διαδικασίας ικανό να θίξει τη νομιμότητα της αποφάσεως που λαμβάνεται κατά το πέρας της εν λόγω διαδικασίας, παρά μόνον εάν το εν λόγω κείμενο είναι συντεταγμένο κατά τρόπο δημιουργούντα εσφαλμένες εντυπώσεις επί ενός ουσιώδους ζητήματος » (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, Buchler κατά Επιτροπής, 44/69, ECR 1970, σ. 733, σκέψη 17· βλέπε επίσης τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972, Bayer κατά Επιτροπής, 51/69, ECR 1972, σ. 745, σκέψη 17, και ICI κατά Επιτροπής, 48/69, ECR 1972, σ. 619, σκέψη 31). Στο πλαίσιο αυτό, συνιστά ουσιώδη τύπο, η μη τήρηση του οποίου δικαιολογεί την ακύρωση της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής, μόνον η θέση στη διάθεση της συμβουλευτικής επιτροπής των στοιχείων του οριστικού πρακτικού της ακροάσεως που μπορούν να διαφωτίσουν το εν λόγω όργανο επί ενός ουσιώδους αιτήματος. Η μη κοινοποίηση του πρακτικού της ακροάσεως στη συμβουλευτική επιτροπή μπορεί να οδηγήσει την εν λόγω επιτροπή σε εσφαλμένο συμπέρασμα, οσάκις το πρακτικό αυτό περιέχει σημαντικά νέα στοιχεία σε σχέση με τα προγενέστερα έγγραφα, όπως είναι η απάντηση των επικρινομένων επιχειρήσεων στην κοινοποίηση των αιτιά-

σεων, τα οποία έχουν διαβιβαστεί στη συμβουλευτική επιτροπή κατά την πρόσκληση προς αυτήν να συνεδριάσει, γεγονός που δεν διαπιστώνεται στην παρούσα περίπτωση.

26 Το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως που αφορά την παράβαση ουσιώδους τύπου έχει σχέση με την προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 5, του κανονισμού 17 προθεσμία δεκατεσσάρων ημερών που πρέπει να μεσολαβήσει μεταξύ της αποστολής της προσκλήσεως προς τη συμβουλευτική επιτροπή και της κοινής συνεδριάσεως. Πρέπει καταρχάς να διευκρινισθεί σχετικώς ότι η δεκατετραήμερη προθεσμία που ορίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 5, του κανονισμού 17 τηρείται εφόσον η συμβουλευτική γνώμη λαμβάνεται, όσον αφορά συγκεκριμένη υπόθεση, το ενωρίτερο κατά τη δέκατη τέταρτη ημέρα μετά την αποστολή της προσκλήσεως στη συμβουλευτική επιτροπή, στο πλαίσιο κοινής συνεδριάσεως του εν λόγω οργάνου και της Επιτροπής. Όμως στην προκειμένη περίπτωση, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο που να μπορεί να στηρίξει την άποψή της σύμφωνα με την οποία τεκμαίρεται ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την προαναφερθείσα δεκατετραήμερη προθεσμία. Επομένως δεν μπορεί να υποχρεωθεί το καθού όργανο να προσκομίσει αποδείξεις προκειμένου να αποκρούσει μη συγκεκριμένους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας που δεν συνοδεύονται από εμπεριστατωμένη επιχειρηματολογία (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου, της 7ης Απριλίου 1965, Weighardt κατά Επιτροπής, 11/64, ECR 1965, σ. 365, σ. 384).

27 Επιπλέον, πρέπει εν πάση περιπτώσει, να επισημανθεί ότι η προαναφερθείσα προθεσμία των δεκατεσσάρων ημερών αποτελεί διαδικαστικό κανόνα καθαρά εσωτερικής φύσεως. Βεβαίως, δεν αποκλείεται, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, η μη τήρηση της προθεσμίας αυτής να ασκεί κάποια επιρροή στην έκβαση της διαδικασίας λήψεως της γνώμης της συμβουλευτικής επιτροπής και, ενδεχομένως, να έχει συνέπειες ως προς ορισμένα στοιχεία της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής έναντι της επιχειρήσεως την οποία αφορά η εν λόγω απόφαση. Τούτο μπορεί να συμβεί ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχει δοθεί στη συμβουλευτική επιτροπή αρκετός χρόνος προκειμένου να λάβει γνώση των σημαντικών στοιχείων της υποθέσεως και να αποφασίσει εν πλήρει γνώσει των στοιχείων αυτών. Πράγματι, υπό παρόμοιες περιστάσεις, η καθυστερημένη πρόσκληση προς τη συμβουλευτική επιτροπή μπορεί να επάγεται δυσμενείς συνέπειες για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση. Μπορεί επίσης να καταστήσει ελαττωματική τη διαδικασία στο σύνολό της. Αντίθετα, η μη τήρηση της προαναφερθείσας δεκατετραήμερης προθεσμίας δεν μπορεί, αυτή καθαυτή, να συνεπάγεται έλλειψη νομιμότητας της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής, οσάκις η εν λόγω πρόσκληση έχει παρ' όλ' αυτά απευθυνθεί στη συμβουλευτική επιτροπή υπό συνθήκες επιτρέπουσες στην τελευταία να διατυπώσει τη γνώμη της έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων της υποθέσεως. Στην περίπτωση αυτή, δίδεται στη συμβουλευτική επιτροπή η δυνατότητα να εξετάσει επακριβώς τη νομική θέση της επιχειρήσεως και η μη τήρηση της δεκατετραήμερης προθεσμίας και μόνον δεν είναι ικανή να προκαλέσει δυσμενείς συνέπειες εις βάρος της εν λόγω επιχειρήσεως. Όμως, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η μη τήρηση ενός τέτοιου εσωτερικού διαδικαστικού κανόνα δεν είναι ικανή να θίξει τη νομιμότητα της τελικής αποφάσεως παρά μόνον αν είναι αρκετά ουσιώδης και έχει επηρεάσει δυσμενώς τη νομική και πραγματική θέση του

διαδίκου που επικαλείται το διαδικαστικό ελάττωμα. Πρέπει να σημειωθεί σχετικώς ότι, στην απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, Bayer, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μη τήρηση της προθεσμίας που είχε παρασχεθεί στην περίπτωση αυτή στην ίδια την προσφεύγουσα, προκειμένου να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί του σχεδίου πρακτικού της ακροάσεως, δεν μπορούσε να επηρεάσει τη νομιμότητα της αποφάσεως παρά μόνον εάν η εν λόγω παρατυπία μπορούσε να οδηγήσει στη διαμόρφωση εσφαλμένης αντιλήψεως επί βασικών ζητημάτων (51/69, προαναφερθείσα, σκέψεις 16 και 17· βλέπε επίσης τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, 41/69, ECR 1970, σ. 661, σκέψεις 48 έως 52, και της 10ης Δεκεμβρίου 1987, Jänsch κατά Επιτροπής, 277/84, Συλλογή 1987, σ. 4923, σκέψη 11).

28 Για όλους τους ανωτέρω λόγους, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί και ως προς τα δύο σκέλη του.

2. *Επί της παραβάσεως του άρθρου 86 της Συνθήκης*

— *Επιχειρήματα των διαδίκων*

29 Ο λόγος αυτός ακυρώσεως απαρτίζεται από τέσσερα σκέλη. Συγκεκριμένα, η RTE επικαλείται παράβαση του άρθρου 86 τόσο ως προς τις προϋποθέσεις εφαρμογής του εν λόγω άρθρου, που αναφέρονται στην έκταση της οικείας αγοράς και στα αποτελέσματα επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, όσο και ως προς τις έννοιες της δεσπόζουσας θέσης και της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως κατά την έννοια του ιδίου άρθρου.

30 Κατά πρώτον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ορθότητα της διαπιστώσεως της Επιτροπής ότι η RTE κατέχει δεσπόζουσα θέση. Αρνείται καταρχάς την ορθότητα της οριοθετήσεως της οικείας αγοράς που υιοθετείται στην απόφαση. Σε αντίθεση προς τα γενόμενα δεκτά από το καθού όργανο, τα οικεία προϊόντα δεν συνίστανται μόνο στα εβδομαδιαία προγράμματα των εταιριών για τις οποίες πρόκειται και στα τηλεοπτικά περιοδικά όπου δημοσιεύονται τα προγράμματα αυτά. Αντίθετα, στα προϊόντα αυτά συμπεριλαμβάνεται « κάθε πληροφορία επί των προγραμμάτων αυτών, παρεχόμενη στο κοινό επί καθημερινής ή εβδομαδιαίας βάσεως, καθότι υφίσταται σε μεγάλο βαθμό δυνατότητα αλληλοϋποκαταστάσεως μεταξύ των διαφόρων μορφών πληροφορήσεως ως προς τα προγράμματα ». Ως προς το σημείο αυτό, η προσφεύγουσα στηρίζεται σε μελέτη της αγοράς από την οποία προκύπτει ότι μόνο το 19 % των τηλεθεατών χρησιμοποιούν τον RTE Guide, ενώ η πλειοψηφία των χρηστών συμβουλεύεται κυρίως τις εφημερίδες για να ενημερωθεί για τα τηλεοπτικά προγράμματα. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι η πληροφόρηση σχετικά με τα προγράμματα επί ημερησίας βάσεως μπορεί να υποκαθιστά για τους καταναλωτές την πληροφόρηση ως προς τα εβδομαδιαία τηλεοπτικά προγράμματα.

31 Για να προσδιορίσει τη θέση που κατέχει στην αγορά της παροχής πληροφοριών σχετικά με τα τηλεοπτικά της προγράμματα, η προσφεύγουσα στηρίζεται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής (ECR 1979, σ. 461, σκέψη 38). Από την εν λόγω απόφαση συνάγεται ότι « το αληθές κριτήριο περί του αν η RTE κατέχει δεσπόζουσα θέση είναι κατά πόσον η εν λόγω εταιρία, κατά τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της, είχε τη δυνατότητα να ενεργεί σε σημαντικό βαθμό κατά τρόπο ανεξάρτητο έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της και, τέλος, των καταναλωτών ». Η προσφεύγουσα φρονεί σχετικώς ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην περίπτωσή της. Στην πραγματικότητα, δύο παράγοντες περιορίζουν σοβαρά κάθε δυνατότητα ανεξάρτητης συμπεριφοράς εκ μέρους της RTE. Πρόκειται, αφενός, για τον ανταγωνισμό των εφημερίδων, που αποτελούν τη βασική πηγή πληροφόρησης ως προς τα τηλεοπτικά προγράμματα και, αφετέρου, για τον έντονο ανταγωνισμό του BBC και της ITV, όσον αφορά τόσο την πώληση των τηλεοπτικών οδηγών της καθεμιάς όσο και την ακροαματικότητα των τηλεοπτικών εκπομπών τους. Η προσφεύγουσα αναφέρει σχετικώς ότι εξαρτάται από τον RTE Guide για να εξασφαλίσει την προβολή των ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών της και, ιδίως, την προβολή των παρουσιαστών των εκπομπών της, σε ένα πλαίσιο πολύ έντονου ανταγωνισμού στην Ιρλανδία, με το BBC και την ITV που εκπέμπουν προγράμματα στην αγγλική γλώσσα υψηλού ποιοτικού επιπέδου και που εκδίδουν επίσης δικούς τους εβδομαδιαίους τηλεοπτικούς οδηγούς. Όσον αφορά τις εφημερίδες, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι κοινοποιεί τα εβδομαδιαία προγράμματά της στο σύνολο του τύπου, δωρεάν και κατόπιν αιτήσεως, με την άδεια να δημοσιεύουν καθημερινά γενικό οδηγό των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων της των οποίων η λήψη είναι δυνατή στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία και πρόκειται να προβληθούν την ίδια ημέρα και, υπό ορισμένες περιστάσεις, και την επομένη.

32 Κατόπιν της διευκρινίσεως της απόψεώς της επί του ζητήματος της οικείας αγοράς, η προσφεύγουσα αποκρούει στη συνέχεια τους λόγους που οδήγησαν, παρά ταύτα, την Επιτροπή να διαπιστώσει ότι η εν λόγω εταιρία κατέχει δεσπόζουσα θέση. Σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από το καθού όργανο, το γεγονός ότι κάθε εταιρία ραδιοφωνίας και τηλεοράσεως αποτελεί τη μόνη πηγή πληροφοριών ως προς τα προγράμματά της δεν αρκεί για να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 86. Προς υποστήριξη της απόψεως αυτής, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι, αν γινόταν δεκτό το εφαρμοζόμενο από την Επιτροπή κριτήριο, όλες οι επιχειρήσεις — εξαιρουμένων των « παραγωγών μη διαφοροποιημένων εμπορευμάτων » — θα κατείχαν δεσπόζουσα θέση, κατά την έννοια του άρθρου 86, στην αγορά των προϊόντων που παράγουν οι ίδιες. Όσον αφορά την υπό κρίση περίπτωση, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι τρίτοι που θέλουν να δημοσιεύσουν εβδομαδιαίο περιοδικό δεν έχουν ανάγκη, για το σκοπό αυτό, της αδείας δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της, καθόσον η επιτυχία ενός περιοδικού δεν εξαρτάται, κατά την προσφεύγουσα, από την ύπαρξη τμήματος αφορώντος τα εβδομαδιαία τηλεοπτικά προγράμματα η οποία, μολονότι θα αύξανε την κυκλοφορία του περιοδικού, δεν θα ήταν απαραίτητη για την αποδοτική λειτουργία του.

33 Το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86 αφορά την έκταση της οικείας αγοράς. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα, σε αντίθεση προς την Επιτροπή, υποστηρίζει ότι η γεωγραφική αγορά που αντιστοιχεί στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία δεν αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 86. Ισχυρίζεται ότι, στη νομολογία του Δικαστηρίου, ο όγκος της καταναλώσεως του οικείου προϊόντος σε δεδομένη εδαφική έκταση, αποτελεί αποφασιστικό στοιχείο για να προσδιοριστεί αν η εν λόγω εδαφική έκταση αποτελεί ή όχι σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς (απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, Suiker Unie κ. λπ. κατά Επιτροπής, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, ECR 1975, σ. 1663). Στο πλαίσιο αυτό, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι το μέγεθος της αγοράς των τηλεοπτικών οδηγών, σε δεδομένη εδαφική έκταση συναρτάται προς τον αριθμό των προσώπων που καταβάλλουν εισφορά επί του εν λόγω εδάφους. Καθότι, στην γεωγραφική αγορά για την οποία πρόκειται, περίπου ένα εκατομμύριο νοικοκυριά, επί συνόλου 120 εκατομμυρίων στο σύνολο της Κοινότητας, καταβάλλουν την εν λόγω εισφορά, η Ιρλανδία και η Βόρεια Ιρλανδία αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 1 % του συνόλου της κοινής αγοράς για τα οικεία προϊόντα. Επομένως, το άρθρο 86 δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής.

34 Στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους του λόγου που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον καταχρηστικό χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 86, της πολιτικής της των αδειών για τη δημοσίευση των προγραμμάτων της. Προβάλλει κυρίως ότι, συμπεριφερόμενη κατά τον τρόπο που της προσάπτει η απόφαση, περιορίστηκε στην προστασία του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, πράγμα που δεν αποτελεί καταχρηστική εκμετάλλευση κατά την έννοια του άρθρου 86.

35 Η προσφεύγουσα επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1988, υπόθεση 237/87, Volvo (Συλλογή 1988, σ. 6211), προκειμένου να υποστηρίξει ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά της απολαύει της προστασίας που αναγνωρίζεται, κατά το κοινοτικό δίκαιο, σ' αυτό τούτο το περιεχόμενο του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της. Ισχυρίζεται ότι το μοναδικό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της παρούσας διαφοράς είναι το γεγονός ότι η εταιρία Magill δεν μπορεί να παραγάγει ένα προϊόν για το οποίο διαβλέπει την ύπαρξη αγοράς, λόγω της αρνήσεως της RTE να της παραχωρήσει άδεια για τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της, που προστατεύονται από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Όμως, το Δικαστήριο έχει δεχθεί τη νομιμότητα μιας τέτοιας αρνήσεως, κρίνοντας, με την προαναφερθείσα απόφαση Volvo (σκέψη 8) —, που αφορούσε κατοχυρωμένα υποδείγματα αισθητικής μορφής αλλά μπορεί να βρει ανάλογη εφαρμογή στο πεδίο του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας — ότι « η εξουσία του δικαιούχου του προστατευομένου υποδείγματος να εμποδίζει τρίτους να κατασκευάζουν και να πωλούν, χωρίς τη συναίνεσή του, προϊόντα που αποτελούν υλοποίηση του υποδείγματος συνιστά την ίδια την ουσία του αποκλειστικού του δικαιώματος. Κατά συνέπεια, (...) η άρνηση παραχωρήσεως τέτοιας αδείας δεν συνιστά, αυτή καθαυτή, καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως ». Επομένως, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, αν η πολιτική της σχετικά με τη δημοσίευση των τηλεοπτικών της προγραμμάτων καταδικαζόταν, θα εστερείτο αυτού τούτου του περιεχομένου του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας, κατά παράβαση των κοινοτικών κανόνων.

36 Όσον αφορά τη δυνατότητα καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 86, ενός πνευματικού δικαιώματος από τον δικαιούχο, που αναγνωρίστηκε από το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Volvo, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι στην προκειμένη περίπτωση η Επιτροπή δεν διαπίστωσε συμπεριφορά τέτοιου είδους. Υπογραμμίζει ότι οι επίδικες πρακτικές χαρακτηρίστηκαν ως καταχρηστικές με την προσβαλλόμενη απόφαση λόγω του ότι, αφενός, εμπόδιζαν την ικανοποίηση « σημαντικής δυνάμει ζητήσεως, που υπήρχε στην αγορά, για γενικούς τηλεοπτικούς οδηγούς », και, αφετέρου, είχαν ως σκοπό να προστατεύσουν τη θέση του περιοδικού RTE guide στην αγορά.

37 Η προσφεύγουσα παρατηρεί επ' αυτού ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε την ύπαρξη ζητήσεως εκ μέρους των καταναλωτών για έναν γενικό οδηγό. Περαιτέρω, οι περιστάσεις που προβλήθηκαν από την Επιτροπή δεν μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να επιτρέψουν να θιγεί η ίδια η ουσία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων, δυνάμει του οποίου « η RTE έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να αποφασίζει εάν [τα] προγράμματά της θα δημοσιευθούν ή όχι και, αν ναι, από ποιον, με ποια μορφή, κ.λπ. ». Επομένως, η άρνηση παραχωρήσεως αδείας εκμεταλλεύσεως δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να εξομοιωθεί προς καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, ακόμη και αν υφίστατο μεγάλη ζήτηση για το προϊόν που θα μπορούσε να παραχθεί δυνάμει της αδείας. Εξάλλου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, η συμπεριφορά της δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καταχρηστική, καθόσον αυτή η ίδια επιτρέπει και ενθαρρύνει τη δημοσίευση του πλήρους τηλεοπτικού προγράμματός της σε καθημερινή βάση.

38 Στο πλαίσιο της ίδιας συλλογιστικής, η προσφεύγουσα αποκρούει το επιχείρημα της Επιτροπής ότι επιδιώκει να επεκτείνει το πεδίο της αδείας της για μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ώστε η εν λόγω άδεια να συμπεριλάβει και μονοπώλιο στην αγορά των σχετικών εκδόσεων. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει σχετικώς ότι το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της και η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν έχουν απολύτως καμία σχέση με την άδειά της για μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών. Επομένως, κατά την προσφεύγουσα, η προστασία των προγραμμάτων της με βάση το δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας, ως λογοτεχνικών έργων και συνθέσεων κατά την έννοια των άρθρων 2 και 8 του Irish Copyright Act του 1963, αρκεί από μόνη της για να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά που της προσάπτεται, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σκέψη σχετικά με το εκ του νόμου μονοπώλιό της ως προς τη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών σε εθνικό επίπεδο. Προς υποστήριξη της απόψεώς της, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, με την απόφαση που εξέδωσε το Ιρλανδικό High Court στις 26 Ιουλίου 1989, ο δικαστής Lardner έκρινε ότι κάθε εβδομαδιαίο πρόγραμμα πρέπει να θεωρείται ως δημιούργημα της RTE, καθόσον αποτελεί προϊόν σημαντικής σκέψεως και προπαρασκευής, που προϋποθέτουν τεχνική δεξιότητα και κριτική ικανότητα (Radio Telefis Eireann κατά Magill, προαναφερθείσα, βλ. σκέψη 10, ανωτέρω). Επομένως, η παρακώλυση εκ μέρους της RTE οιασδήποτε δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της από τρίτους, « αποτελεί την άμεση συνέπεια του αποκλειστικού δικαιώματος χρη-

σιμοποιήσεως της προστατευομένης δημιουργίας για την παραγωγή και την πρώτη θέση σε κυκλοφορία στην αγορά εμπορικών προϊόντων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος ». Επί του σημείου αυτού, η προσφεύγουσα αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 1988, υπόθεση 434/85, Allen & Hanburys (Συλλογή 1988, σ. 1245, σκέψη 11).

39 Το τέταρτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, που συνίσταται στην παράβαση του άρθρου 86, αναφέρεται στην έλλειψη αισθητής επιδράσεως των επικρινομένων πρακτικών στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Η προσφεύγουσα διαπιστώνει ότι το μόνο έδαφος άλλου κράτους μέλους όπου είναι δυνατή η λήψη των εκπομπών της RTE είναι η Βόρεια Ιρλανδία ή, ακριβέστερα, ένα τμήμα της Βόρειας Ιρλανδίας. Κατά συνέπεια, οι πωλήσεις του περιοδικού RTE guide σε άλλο κράτος μέλος είναι μικρής σημασίας. Αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 5 % των πωλήσεων στην Ιρλανδία, ενώ το μέγεθος της « τηλεοπτικής αγοράς » στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι πάνω από 20 φορές μεγαλύτερο από το μέγεθος της ίδιας αγοράς στην Ιρλανδία, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που εκτίθενται στο σημείο 6 της βαλλομένης αποφάσεως. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει ακόμη ότι η αγορά της Βόρειας Ιρλανδίας αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 1,6 % της βρετανικής τηλεοπτικής αγοράς και λιγότερο από το 0,3 % της κοινοτικής τηλεοπτικής αγοράς. Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, εκτιμά ότι οι ενέργειες και πρακτικές που της προσάπτονται δεν είναι ικανές να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, δεδομένου ότι η αγορά της πληροφόρησης ως προς τα προγράμματα της RTE περιλαμβάνει μόνον την ιρλανδική αγορά, « καθώς και μία ασήμαντη αγορά σε μια μικρή παραμεθόριο περιοχή άλλου κράτους μέλους ». Προς υποστήριξη της απόψεώς της, επικαλείται την προαναφερθείσα απόφαση της 26ης Ιουλίου 1989, όπου το High Court έκρινε ότι η Magill και οι λοιπές των καθών επιχειρήσεις δεν απέδειξαν ιδίως ότι η προσαπτόμενη στην RTE πολιτική μπορούσε να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

40 Η Επιτροπή αποκρούει την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ως προς τον λόγο περί παραβάσεως του άρθρου 86 στο σύνολό της.

41 Ως προς το πρώτο σκέλος, που αναφέρεται στην κατοχή δεσπόζουσας θέσης, η Επιτροπή προβάλλει και πάλι τα επιχειρήματα στα οποία στηρίζεται η αιτιολογία της αποφάσεως. Αναφέρει κυρίως ότι καθεμία από τις προσφεύγουσες κατέχει δεσπόζουσα θέση σε δύο μικρές αγορές. Η πρώτη αφορά τα ίδια προγράμματα της καθεμίας από τις προσφεύγουσες για την επόμενη εβδομάδα, στην αγορά δε αυτή διατηρούν το μονοπώλιο. Η δεύτερη είναι η αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών περιοδικών, η

οποία, κατά την Επιτροπή, αποτελεί χωριστή υποκατηγορία της γενικής αγοράς των ημερησίων και εβδομαδιαίων εκδόσεων, καθότι είναι η μόνη στα πλαίσια της οποίας προσφέρεται ένα προϊόν — εν προκειμένω πλήρεις πληροφορίες για τα εβδομαδιαία προγράμματα της RTE — για το οποίο υπάρχει ειδική ζήτηση. Η Επιτροπή υπογραμμίζει σχετικώς ότι κατά την κρίσιμη για την υπό συζήτηση υπόθεση περίοδο, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν τα μόνα κράτη μέλη όπου δεν υπήρχε κανένας γενικός εβδομαδιαίος τηλεοπτικός οδηγός δυνάμενος να ανταγωνιστεί τον RTE guide ο οποίος βρισκόταν, κατά συνέπεια, σε μονοπωλιακή θέση.

42 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του λόγου περί παραβάσεως του άρθρου 86, η Επιτροπή υποστηρίζει, σε αντίθεση προς την προσφεύγουσα, ότι η γεωγραφική οικεία αγορά αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς. Καταρχάς, απορρίπτει το προτεινόμενο από την προσφεύγουσα κριτήριο, σύμφωνα με το οποίο η σχετική αγορά στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 1 % των αγοραστών της Κοινότητας, καθότι το εν λόγω κριτήριο στηρίζεται στην εσφαλμένη υπόθεση ότι υφίσταται ενιαία αγορά της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως, πράγμα που ουδόλως ισχύει επί του παρόντος. Στο πλαίσιο αυτό, ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στον περιορισμό του όγκου των εμπορικών συναλλαγών στο πεδίο της παροχής υπηρεσιών τηλοψίας είναι η έλλειψη γενικών τηλεοπτικών περιοδικών. Στη συνέχεια, η Επιτροπή επιμένει στη σημασία της ιρλανδικής πολιτιστικής ταυτότητας και τονίζει ότι τα 3,7 εκατομμύρια πολιτών στην Ιρλανδία αποτελούν σημαντική αγορά. Εξάλλου, από νομική άποψη, μια αγορά καλύπτουσα το έδαφος ενός κράτους μέλους και τμήμα του εδάφους άλλου κράτους μέλους πρέπει οπωσδήποτε να θεωρείται ως σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς. Εξάλλου, η Επιτροπή προβαίνει στην εξής διευκρίνιση όσον αφορά την οικεία γεωγραφική αγορά: το γεγονός ότι καταχρηστική εκμετάλλευση που λαμβάνει χώρα στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία επιφέρει τα αποτελέσματά της μόνο στην Ιρλανδία — δηλαδή σε ένα σαφώς προσδιορισμένο έδαφος — όσον αφορά την εταιρία Magill, επιβεβαιώνει το ότι το έδαφος αυτό αποτελεί την οικεία γεωγραφική αγορά.

43 Όσον αφορά το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, η Επιτροπή προσπαθεί να θεμελιώσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της προσαπτόμενης συμπεριφοράς, αναπτύσσοντας τη συλλογιστική της με βάση την υπόθεση — που υιοθέτησε ρητώς κατά την προφορική διαδικασία — ότι τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα απολαύουν, κατά το εθνικό δίκαιο, της προστασίας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Υποστηρίζει καταρχάς ότι, ακόμη και υπό τις συνθήκες αυτές, οι επίδικες πολιτικές και πρακτικές που ακολουθήθηκαν από την προσφεύγουσα δεν καλύπτονται από την προστασία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως αυτή αναγνωρίζεται στο κοινοτικό δίκαιο.

44 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή τονίζει, καταρχάς, κατά γενικό τρόπο, την αντίθεση προς τους κοινοτικούς κανόνες εθνικού δικαίου που αναγνωρίζει την ύπαρξη δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Υπενθυμίζει προκαταρκτικώς ότι, κατά πάγια νομολογία, η βιομηχανία της τηλεοράσεως υπόκειται στους κοινοτικούς κανόνες (βλ. ιδίως την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel, Συλλογή 1982, σ. 3381). Υπογραμμίζει ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση καθιερώνουσα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων επιτρέπει στις εταιρίες μεταδόσεως ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών να χρησιμοποιούν το νόμιμο μονοπώλιό τους ως προς τη μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών σε συγκεκριμένη συχνότητα, για να διατηρούν ένα παράνομο μονοπώλιο στη συγγενή αγορά της δημοσιεύσεως των εν λόγω εβδομαδιαίων προγραμμάτων και με τον τρόπο αυτό να εμποδίζουν την εμφάνιση ενός ανταγωνιστικού προϊόντος νέου τύπου, με τη μορφή γενικού τηλεοπτικού οδηγού. Εξάλλου, η κάλυψη των προγραμμάτων από το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας παρεμποδίζει την πραγματοποίηση της ενιαίας αγοράς των υπηρεσιών ραδιοφωνίας και τηλεοράσεως, που βασίζεται στο άρθρο 59 της Συνθήκης. Πράγματι, ελλείψει ενιαίας αγοράς ως προς την πληροφόρηση σχετικά με τα προγράμματα, το δικαίωμα των καταναλωτών για μια « τηλεόραση χωρίς σύνορα » διακυβεύεται, καθότι οι τηλεθεατές, που προτιμούν να μην αγοράζουν μία πλειάδα περιοδικών, το καθένα από τα οποία να παρουσιάζει τα προγράμματα ενός μόνο καναλιού, θα έχουν επίσης την τάση να μην παρακολουθούν εκπομπές, ιδίως σε ξένη γλώσσα, ως προς τις οποίες έχουν στη διάθεσή τους λίγες πληροφορίες.

45 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, προκειμένου να επιλυθεί η εκτιθέμενη ανωτέρω αντίφαση μεταξύ, αφενός, του δικαίου περί της πνευματικής ιδιοκτησίας και, αφετέρου, των κανόνων που αφορούν ιδίως τον ελεύθερο ανταγωνισμό, η ενδεδειγμένη μέθοδος συνίσταται, σύμφωνα με πάγια νομολογία, στο να προσδιορίζεται, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, το « ειδικό αντικείμενο » του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, που είναι το μόνο που δικαιούται ειδικής προστασίας στην κοινοτική έννομη τάξη και χάριν της προστασίας του οποίου δικαιολογούνται ορισμένες παραβιάσεις των κοινοτικών κανόνων. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει, καταρχάς, να εξεταστεί αν είναι θεμιτή και ποιοί λόγοι δικαιολογούν τη διατήρηση, που χαρακτηρίζει ως ασυνήθη, δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Κατά το καθού όργανο, πρέπει ειδικότερα να ελεγχθεί, στην προκειμένη περίπτωση, η « αξία » ή το « βάσιμο » της αναγνωρίσεως δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων, σε σχέση με τους σκοπούς που συνήθως αναγνωρίζονται στην προστασία του εν λόγω δικαιώματος. Υπό το πρίσμα αυτό,προσδιορίζει η Επιτροπή, πρέπει ιδίως να ληφθεί υπόψη η φύση του προστατευομένου αγαθού, ενόψει των τεχνολογικών, πολιτιστικών ή νεωτεριστικών στοιχείων του, καθώς και οι σκοποί και ο δικαιολογητικός λόγος, στο εσωτερικό δίκαιο, της αναγνωρίσεως δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων (βλ. ιδίως τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουνίου 1982, 258/78, Nungesser κατά Επιτροπής, ECR 1982, σ. 2015· της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel, προαναφερθείσα· της 30ής Ιουνίου 1988, 35/87, Thetford, Συλλογή 1988, σ. 3585, σκέψεις 17 έως 21, και της 17ης Μαΐου 1988, 158/86, Warner Brothers, Συλλογή 1988, σ. 2605, σκέψεις 10 έως 16).

46 Εφαρμόζοντας τα προεκτεθέντα κριτήρια, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, τα προγράμματα αυτά καθαυτά δεν χαρακτηρίζονται από κανενός είδους μυστικότητα, νεωτερισμό ή σχέση με την έρευνα. Αντίθετα, αποτελούν απλές πληροφορίες και δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να καλύπτονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Πράγματι, η δημιουργική προσπάθεια που απαιτείται για την κατάρτισή τους αντισταθμίζεται άμεσα από το μέγεθος της ακροαματικότητας των εκπομπών. Η προκαλούμενη δε από την απόφαση προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων δεν επηρεάζει σε καμία περίπτωση τη δραστηριότητα της μεταδόσεως ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, που διακρίνεται από τη δημοσίευση. Επικαλούμενη τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo στην προαναφερθείσα υπόθεση Thetford, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η διατήρηση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων μπορεί να εξηγηθεί αποκλειστικά από την επιθυμία να « εξασφαλιστεί μονοπώλιο » στον δικαιούχο.

47 Δεύτερον, έχοντας υποστηρίξει, όπως μόλις εκτέθηκε, ότι η προστασία των προγραμμάτων από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας δεν ανταποκρίνεται στη βασική λειτουργία του δικαίου αυτού, η Επιτροπή τονίζει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της πολιτικής της προσφεύγουσας σε σχέση με την παροχή πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της. Καταγγέλλει ιδίως τον καταχρηστικό χαρακτήρα της αυθαίρετης αρνήσεως, δηλαδή μιας αρνήσεως που στερείται δικαιολογίας συνδεομένης προς τις ανάγκες του απορρήτου, της έρευνας και της αναπτύξεως ή προς άλλους λόγους που μπορούν να ελεγχθούν αντικειμενικά, να δοθεί άδεια στη Magill και σε άλλες επιχειρήσεις που θα μπορούσαν να εισέλθουν στην αγορά των εβδομαδιαίων περιοδικών τηλεοράσεως που δημοσιεύουν τις πληροφορίες αυτές, με αποκλειστικό σκοπό την παρεμπόδιση της εμφανίσεως κάθε ανταγωνιστικού προϊόντος.

48 Η Επιτροπή υποστηρίζει σχετικώς στις παρατηρήσεις της ότι η ακολουθούμενη από την προσφεύγουσα πολιτική, όσον αφορά την παραχώρηση αδειών, ενείχε διάκριση « έναντι ενός νέου προϊόντος εμφανιζομένου με τη μορφή γενικού περιοδικού " που θα ανταγωνιζόταν " το περιοδικό καθεμίας από τις [εμπλεκόμενες επιχειρήσεις] », ή, με άλλα λόγια, « έναντι της Magill και άλλων επιχειρήσεων που θα μπορούσαν να μετάσχουν στην αγορά και οι οποίες [θα προσέφεραν] εβδομαδιαία γενικά περιοδικά ». Η Επιτροπή διευκρινίζει επίσης στο πλαίσιο αυτό ότι, « αν οι οργανισμοί μεταδόσεως ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων είχαν επιλέξει, για οποιοδήποτε λόγο, να μην παρέχουν σε κανέναν πληροφορίες επί των προσεχών προγραμμάτων, η ανάλυση θα μπορούσε να είναι διαφορετική· όμως, παρείχαν τις πληροφορίες αυτές σε δύο κατηγορίες συναλλασσομένων: στο δικό τους περιοδικό που απευθύνεται σε αναγνώστες που δεν έχουν άλλη επιλογή και σε ημερήσιες εκδόσεις που δεν ανταγωνίζονται τα εν λόγω περιοδικά. Οι παράγοντες αυτοί δείχνουν ότι η άρνηση παροχής αδείας δημοσιεύσεως από άλλες επιχειρήσεις ήταν αυθαίρετη και ενείχε διακρίσεις ».

49 Περαιτέρω, η Επιτροπή επικαλείται προς υποστήριξη της απόψεώς της τις αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο στις 5 Οκτωβρίου 1988, 238/87, Volvo (προαναφερθείσα, σκέψη 9), και CICRA, γνωστή ως «Renault», 53/87 (Συλλογή 1988, σ. 6039, σκέψη 16). Παραθέτει ειδικότερα τη σκέψη 9 της αποφάσεως Volvo, σύμφωνα με την οποία: «η εκ μέρους του δικαιούχου υποδείγματος στοιχείων αμαξώματος αυτοκινήτων οχημάτων άσκηση του αποκλειστικού του δικαιώματος ενδέχεται να απαγορεύεται βάσει του άρθρου 86, αν συνεπάγεται, εκ μέρους επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση, ορισμένες μορφές συμπεριφοράς, όπως αυθαίρετη άρνηση προμηθείας ανταλλακτικών σε ανεξάρτητα συνεργεία επισκευών, καθορισμό υπέρογκων τιμών των ανταλλακτικών ή την απόφαση παύσεως παραγωγής ανταλλακτικών για ορισμένο τύπο αυτοκινήτου, ενώ πολλά αυτοκίνητα αυτού του τύπου εξακολουθούν να κυκλοφορούν, εφόσον βέβαια η συμπεριφορά αυτή μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών». Κατά την Επιτροπή, η προσαπτόμενη στην προσφεύγουσα συμπεριφορά προσεγγίζει την αυθαίρετη άρνηση, στην οποία αναφέρεται το Δικαστήριο στις προαναφερθείσες αποφάσεις, του δικαιούχου ορισμένου υποδείγματος να προμηθεύσει ανταλλακτικά σε ανεξάρτητα συνεργεία επισκευών, τα οποία έχουν ανάγκη να προμηθευτούν τα εν λόγω ανταλλακτικά για να εξακολουθήσουν τις δραστηριότητές τους. Πράγματι, αρνούμενη να επιτρέψει, ιδίως στην εταιρία Magill, να δημοσιεύσει τα εβδομαδιαία προγράμματά της, η προσφεύγουσα εμποδίζει τη δραστηριότητα της εν λόγω επιχειρήσεως στον χώρο της εκδόσεως γενικών τηλεοπτικών περιοδικών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι η προσαπτόμενη στην RTE συμπεριφορά διαφέρει από εκείνη που κρίθηκε νόμιμη από το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Volvo. Πράγματι, από την εν λόγω απόφαση προκύπτει ότι το γεγονός ότι μια αυτοκινητοβιομηχανία, δικαιούχος προστατευομένου υποδείγματος, διατηρεί την αποκλειστικότητα κατασκευής του συνόλου των ανταλλακτικών για τα αυτοκίνητά της δεν συνιστά αυτή καθαυτή καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως (σκέψη 11 της αποφάσεως). Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή προβάλλει το γεγονός ότι η αγορά των ανταλλακτικών αντιστοιχεί στον κύριο τομέα δραστηριότητας της εταιρίας Volvo. Αντίθετα, η RTE εκμεταλλεύεται τη δεσπόζουσα θέση της σε μια αγορά (την αγορά πληροφορήσεως επί των προγραμμάτων της), η οποία αντιστοιχεί σε ένα τμήμα της κύριας δραστηριότητάς της, που είναι η μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, προκειμένου να εξασφαλίσει στον εαυτό της πλεονεκτήματα στην αγορά των εκδόσεων, που αποτελεί χωριστό τομέα οικονομικής δραστηριότητας, ευρισκόμενο εκτός του πεδίου της κύριας δραστηριότητάς της. Επιπλέον, η ζημία την οποία υφίστανται οι καταναλωτές, που δεν μπορούν να έχουν στη διάθεσή τους ένα νέο προϊόν, ήτοι ένα γενικό τηλεοπτικό περιοδικό για το οποίο υπήρχε έντονη ζήτηση, αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα που μετατρέπει σε καταχρηστική εκμετάλλευση την πολιτική της προσφεύγουσας στο θέμα της παροχής πληροφοριών ως προς τα εβδομαδιαία προγράμματά της. Αντίθετα, η Επιτροπή τονίζει ότι, στην υπόθεση Volvo, οι καταναλωτές μπορούσαν να προμηθευθούν τα ανταλλακτικά και ότι ήταν δυνατή η λειτουργία κάποιου ανταγωνισμού μεταξύ των ανεξαρτήτων συνεργείων επισκευών, ακόμη δε και μεταξύ των ιδίων των αυτοκινητοβιομηχανιών η πελατεία των οποίων είχε τη δυνατότητα να στραφεί προς άλλες μάρκες αν τα ανταλλακτικά γίνονταν υπερβολικά ακριβά ή δυσεύρετα στην αγορά.

50 Η Επιτροπή επισημαίνει, εξάλλου, ότι η ανάλυσή της περί καταχρηστικής χρησιμοποιήσεως του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας εφαρμόζεται επίσης σε καταστάσεις διαφορετικές από την υπό κρίση, προκειμένου, παραδείγματος χάρη, για προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

51 Ως προς το τέταρτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 86, ο οποίος αφορά την παρακώλυση του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το αποτέλεσμα της παραβάσεως επί των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Ιρλανδίας και Ηνωμένου Βασιλείου πρέπει να προσδιοριστεί εν αναφορά, ιδίως, προς τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών που αντιπροσωπεύουν, δυνάμει, οι πωλήσεις γενικών περιοδικών. Αναφέρει, ειδικότερα, ότι, αν η Magill δημοσίευε γενικό τηλεοπτικό περιοδικό στην Ιρλανδία, είναι προφανές ότι θα υφίστατο ζήτηση για το περιοδικό στη Βόρεια Ιρλανδία, όπου οι τηλεθεατές έχουν δυνατότητα λήψεως των ιδίων προγραμμάτων όπως και στην Ιρλανδία. Λαμβανομένου υπόψη ότι οι τηλεοπτικοί οδηγοί είναι τα περιοδικά που πραγματοποιούν τις περισσότερες πωλήσεις, είναι προφανές, για την Επιτροπή, ότι οι επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών είναι υπολογίσιμες. Περί αυτού μαρτυρεί επίσης το γεγονός ότι, σύμφωνα με πληροφορίες που παρέσχε η RTE στα πλαίσια της ακροάσεως σχετικά με τη λήψη προσωρινών μέτρων, 20 περίπου επιχειρήσεις επιθυμούσαν να δημοσιεύσουν ένα γενικό περιοδικό στην Ιρλανδία.

52 Η παρεμβαίνουσα Magill τονίζει ότι, στο στάδιο αυτό της διαδικασίας, το High Court διαπίστωσε ότι, στα πλαίσια του ιρλανδικού δικαίου, τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα απολαύουν της προστασίας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και ότι η Magill προσέβαλε το οικείο δικαίωμα. Κατά συνέπεια, η έκβαση της διαδικασίας μεταξύ της Magill, αφενός, και της RTE, του BBC και της ITP, αφετέρου, ενώπιον του ιρλανδικού δικαστηρίου, θα εξαρτηθεί από τις απαντήσεις που θα δοθούν από το κοινοτικό δικαστήριο στο ζήτημα του συμφώνου προς το κοινοτικό δίκαιο των πρακτικών που επικρίνονται στην απόφαση της Επιτροπής. Η Magill υπενθυμίζει ότι οι συναπτόμενες προς τις προσωρινές Διατάξεις του 1986 συνέπειες καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε συνεπεία των διαδικασιών που κινήθηκαν ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου την περιήγαγαν σε αδυναμία να εξακολουθήσει τις δραστηριότητές της και να συνεχίσει να ανταγωνίζεται στην αγορά τη RTE, το BBC και την ITP.

53 Περαιτέρω, η Magill υποστηρίζει την Επιτροπή στο σύνολο των παρατηρήσεών της. Αποκρούει την προβληθείσα από την προσφεύγουσα ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία η απόφαση επιβάλλει την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως. Τονίζει, σχετικώς, τη σημασία της συναινέσεως του δικαιούχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Κατά τη Magill, « αν [η] προσφεύγουσα δεν παραχωρούσε καμία άδεια σε τρίτον (...) θα μπορούσε πραγματικά να υποστηρίξει ότι απλώς εκμεταλλεύεται προς όφελός της το αποκλειστικό δικαίωμά της ». Αντίθετα, από τη στιγμή που η προσφεύγουσα δέχεται να παραχωρήσει άδειες για την αναπαραγωγή των πληροφοριών σχετικά με τα καθημερινά προγράμματά της, δεν μπορεί, κατά τη Magill, να χρησιμοποιεί το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας για να εμποδίσει τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της από τρίτους.

54 Η Magill ισχυρίζεται επίσης ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά είναι καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 86, « ακριβώς επειδή επινοήθηκε κατά ταυτόσημο τρόπο από τους τρεις εθνικούς τηλεοπτικούς οργανισμούς, κατά τρόπον ώστε να επιβάλει σε όλα τα μέσα πληροφόρησης που βρίσκονται σε ανταγωνισμό στο σύνολο του εδάφους των κρατών μελών ένα ομοιόμορφο καθεστώς στερούμενο αντικειμενικής δικαιολογήσεως, προκειμένου να προστατευθεί ένα μέρος της αγοράς που οι εν λόγω οργανισμοί έχουν ιδιοποιηθεί προς όφελος των τριών εντύπων τους ». Η Magill φρονεί ότι το κοινό αυτό σύστημα στηρίζεται σε σιωπηρή συμφωνία.

55 Η προσφεύγουσα απαντά ότι η Επιτροπή επικαλείται, ενώπιον του Πρωτοδικείου, νέα πραγματικά περιστατικά και επιχειρήματα τα οποία δεν περιέχονται ούτε στην κοινοποίηση των αιτιάσεων ούτε στην απόφαση. Με τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή παραβιάζει τα δικαιώματα άμυνας, τόσο στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας όσο και ενώπιον του Πρωτοδικείου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 1963, 24/62, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Επιτροπής, ECR 1963, σ. 129, και της 15ης Μαρτίου 1967, 8/66 έως 11/66, Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, ECR 1967, σ. 93).

Ειδικότερα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία της καθής, που βασίζεται στην αμφισβήτηση του συμφώνου της εθνικής νομοθεσίας που προβλέπει την κάλυψη των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας προς το κοινοτικό δίκαιο, είναι απαράδεκτο να προβάλλεται στο στάδιο της ένδικης διαδικασίας, λόγω του ότι αποτελεί νέο στοιχείο. Στο πλαίσιο αυτό, τονίζει το απαράδεκτο του επιχειρήματος κατά το οποίο το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων αποτελεί « δικαίωμα του δημιουργού επί των πραγματικών δεδομένων και των ιδεών ». Είναι επίσης απαράδεκτοι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής σχετικά με τον αυθαίρετο και επαγόμενο διακρίσεις χαρακτήρα της βαλλόμενης συμπεριφοράς οι οποίοι, επίσης, δεν περιέχονται ούτε στην κοινοποίηση των αιτιάσεων ούτε στην απόφαση. Σχετικά με το τελευταίο αυτό σημείο, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι οι εκτιθέμενες στο σημείο 23 της αποφάσεως σκέψεις δεν θα αναιρούντο, αν υποτεθεί ότι είναι βάσιμες, αν η RTE δεν είχε παραχωρήσει ποτέ καμία άδεια σε τρίτους. Τούτο αποδεικνύει ότι η απόφαση δεν στηρίζεται στη διαπίστωση άνισης μεταχείρισης. Επομένως, κατά την προσφεύγουσα, η ύπαρξη διακρίσεων δεν μπορεί να δικαιολογήσει την απόφαση, δεδομένου ότι δεν αποτελεί τη βάση της. Εξάλλου, η προσφεύγουσα αμφισβητεί το παραδεκτό του ισχυρισμού, που προβλήθηκε μόνον από τη Magill, σχετικά με την ύπαρξη σιωπηρής συμφωνίας μεταξύ του BBC, της ITP και της RTE. Ο εν λόγω ισχυρισμός, σημειώνει η προσφεύγουσα, στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, ως εκ τούτου, είναι απαράδεκτος.

56 Ως προς την ουσία, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, όσον αφορά τον δήθεν καταχρηστικό χαρακτήρα της πολιτικής της στο θέμα των αδειών, η Επιτροπή δεν δίνει λύση στο πρόβλημα που θέτει το γεγονός ότι η άρνηση χορηγήσεως αδείας αναπαραγωγής

των προγραμμάτων δεν μπορεί να συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, καθότι τούτο θα συνεπήγετο για τον δικαιούχο απώλεια της ουσίας του δικαιώματός του αποκλειστικότητας. Συγκεκριμένα, η φύση του προστατευομένου από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αγαθού και η σχετική αξία του θα καθίσταντο αλυσιτελείς για την εκτίμηση του περιεχομένου του εν λόγω δικαιώματος. Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι ο βασικός σκοπός και ο δικαιολογητικός λόγος της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο ίδιος, ανεξαρτήτως του αν τα προστατευόμενα προϊόντα είναι αδημοσίευτα ή όχι ή συνδέονται με το « επιχειρηματικό απόρρητο » ή με κάποια πνευματική δραστηριότητα. Έτσι, η αναφερόμενη στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας νομοθεσία στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν λαμβάνει υπόψη τον κατά την έκφραση της Επιτροπής « συνήθη » ή μη χαρακτήρα του έργου, που, άλλωστε όπως θεωρεί η προσφεύγουσα, είναι θέμα καθαρά υποκειμενικής εκτιμήσεως.

57 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα αποκρούει την άποψη της Επιτροπής σχετικά με τη δήθεν « άσκηση πολιτικής παραχωρήσεως αδειών επαγόμενης διακρίσεις », η οποία συνίσταται στην παροχή αδείας δημοσιεύσεως των προστατευομένων στοιχείων σε ορισμένες κατηγορίες τρίτων και στον αποκλεισμό, μεταξύ των τελευταίων, εκείνων που επιθυμούν να δημοσιεύσουν γενικό εβδομαδιαίο τηλεοπτικό περιοδικό. Αφού διευκρινίζει ότι ως διάκριση νοείται ουσιαστικά η διαφορετική μεταχείριση αντικειμενικά ομοίων καταστάσεων, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι ασκεί πολιτική επαγόμενη διακρίσεις, προβάλλοντας ότι είναι διατεθειμένη να παραχωρεί άδειες σε οποιαδήποτε εφημερίδα ή περιοδικό υπό τους μέχρι τούδε ισχύοντες όρους. Με την ίδια λογική, αποκρούει το επιχείρημα της παρεμβαίνουσας, σύμφωνα με το οποίο η επικρινόμενη συμπεριφορά ξεπερνά το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, καθότι, αφού επέτρεψε τη δημοσίευση των προγραμμάτων της από τρίτους, η RTE επέβαλε όρους για την εν λόγω δημοσίευση. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται επ' αυτού ότι, νομικώς, ο δικαιούχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας που εφαρμόζει φιλελεύθερη πολιτική και παραχωρεί άδειες υπό ορισμένες προϋποθέσεις δεν υπόκειται, ως εκ τούτου, στην υποχρέωση να παραχωρεί άδειες χωρίς περιορισμούς.

58 Σε αντίθεση προς την προσφεύγουσα, η Επιτροπή φρονεί ότι τα νομικά και πραγματικά επιχειρήματα που προβάλλει στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας απλώς διευρύνουν, διευκρινίζουν και ενισχύουν τις σκέψεις που ενυπάρχουν στο αιτιολογικό της αποφάσεως, με το οποίο, κατά συνέπεια, τα εν λόγω επιχειρήματα συμπίπτουν πλήρως. Σε αντίθετη περίπτωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι ουδόλως θα εθίγοντο, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας ενώπιον του Πρωτοδικείου ή στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, αλλά θα ετίθετο θέμα ανεπαρκούς ή εσφαλμένης αιτιολογίας της αποφάσεως, πράγμα που όμως δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Το καθού όργανο υπενθυμίζει ότι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, δεν είναι απαραίτητο να « αιτιολογείται κατά τρόπο ανεξάρτητο και εξαντλητικό » κάθε τμήμα της αποφάσεως, όταν « επαρκής αιτιολογία μπορεί να συναχθεί από το πλαίσιο του συνόλου των διαπιστώσεων που προβάλλονται προς

υποστήριξη της αποφάσεως στο σύνολό της» (απόφαση της 20ής Μαρτίου 1957, 2/56, Geitling κατά Ανωτάτης Αρχής, ECR 1957, σ. 9, συγκεκριμένα σ. 36). Στην προκειμένη περίπτωση, τα βασικά πραγματικά και νομικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται η απόφαση, και αν ακόμη εκτέθηκαν κατά συνοπτικό τρόπο, εξηγήθηκαν με σαφήνεια.

59 Ειδικότερα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το γεγονός ότι στην απόφαση υιοθετείται η υπόθεση ότι τα επίμαχα στοιχεία καλύπτονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας συμβιβάζεται καθ' όλα με το γεγονός της επικλήσεως στο στάδιο του νομικού ελέγχου, του ενδεχομένου μη υπάρξεως τέτοιου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας προκειμένου για την παράθεση κοινότυπων στοιχείων.

Ως προς τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα της συμπεριφοράς της προσφεύγουσας, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι η εν λόγω συμπεριφορά χαρακτηρίστηκε ως αυθαίρετη και επαγόμενη διακρίσεις δεν εισάγει κανένα νέο χαρακτηρισμό, μολονότι οι χαρακτηρισμοί αυτοί δεν χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας. Περιγράφουν την καταχρηστική εκμετάλλευση που απορρέει από το γεγονός ότι η πολιτική παραχωρήσεως αδειών της προσφεύγουσας συνεπήγετο « διακρίσεις εις βάρος ενός νέου προϊόντος, εμφανισθέντος με τη μορφή γενικού περιοδικού που θα ανταγωνιζόταν το περιοδικό της [προσφεύγουσας], ενώ παράλληλα ενθάρρυνε τη διαφήμιση των εκπομπών της στις εφημερίδες ».

— *Νομική εκτίμηση*

60 Ενόψει των προβληθέντων από τους διαδίκους επιχειρημάτων που εκτίθενται ανωτέρω, ο έλεγχος του Πρωτοδικείου ως προς το βάσιμο του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86 πρέπει να αφορά πέντε σημεία. Πρέπει, καταρχάς, να εξεταστεί το ζήτημα του προσδιορισμού της αγοράς των προϊόντων για τα οποία πρόκειται και, κατόπιν, να καθοριστεί η θέση της προσφεύγουσας στην εν λόγω αγορά. Τρίτον, το Πρωτοδικείο πρέπει να εξετάσει το ζήτημα της γεωγραφικής εκτάσεως της σχετικής αγοράς. Τέταρτον, πρέπει να ελέγξει αν η επικρινόμενη συμπεριφορά έχει ή όχι καταχρηστικό χαρακτήρα. Πέμπτον, πρέπει να αποφανθεί ως προς τα αποτελέσματα της επικρινόμενης συμπεριφοράς επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών.

— Τα οικεία προϊόντα

61 Όσον αφορά την οριοθέτηση της αγοράς των οικείων προϊόντων, τα οποία, κατά την απόφαση, συνίστανται στα εβδομαδιαία προγράμματα της προσφεύγουσας καθώς και

στους τηλεοπτικούς οδηγούς όπου δημοσιεύονται τα εν λόγω προγράμματα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, τα εν λόγω προϊόντα αντιπροσωπεύουν ξεχωριστές αγορές, που δεν μπορούν να εξομοιωθούν προς την αγορά των πληροφοριών επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων εν γένει.

62 Ειδικότερα, η αγορά των εβδομαδιαίων προγραμμάτων και η αγορά των τηλεοπτικών περιοδικών όπου δημοσιεύονται τα προγράμματα αυτά αποτελούν υποδιαιρέσεις της αγοράς των πληροφοριών επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων εν γένει. Εντός των εν λόγω αγορών προσφέρεται προϊόν που συνίσταται στην πληροφόρηση επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων, για το οποίο υπάρχει ειδική ζήτηση, τόσο εκ μέρους των τρίτων που επιθυμούν να δημοσιεύσουν και να θέσουν σε κυκλοφορία γενικό τηλεοπτικό οδηγό, όσο και εκ μέρους των τηλεθεατών. Οι πρώτοι βρίσκονται σε αδυναμία να εκδώσουν ένα τέτοιο οδηγό αν δεν έχουν στη διάθεσή τους το σύνολο των εβδομαδιαίων προγραμμάτων των οποίων η λήψη είναι δυνατή στην οικεία γεωγραφική αγορά. Όσον αφορά τους δεύτερους, πρέπει να σημειωθεί, όπως ορθώς διαπιστώνει η Επιτροπή στην απόφαση, ότι οι πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες στην αγορά κατά τη στιγμή της λήψεως της αποφάσεως, ήτοι ο πλήρης κατάλογος των προγραμμάτων για περίοδο 24 ωρών και 48 ωρών το Σαββατοκύριακο ή την παραμονή των αργιών, που δημοσιεύεται σε ορισμένες κυριακάτικες εφημερίδες, καθώς και οι αφιερωμένες στην τηλεόραση στήλες ορισμένων περιοδικών, που περιέχουν, εξάλλου, επιλογή των προγραμμάτων της εβδομάδας, μπορούν σε περιορισμένο μόνον βαθμό να υποκαταστήσουν την εκ των προτέρων πληροφόρηση των τηλεθεατών επί του συνόλου των εβδομαδιαίων προγραμμάτων. Πράγματι, μόνον εβδομαδιαίοι οδηγοί τηλεοράσεως, που περιέχουν ολόκληρο το πρόγραμμα της προσεχούς εβδομάδος, επιτρέπουν στους χρήστες να λαμβάνουν εκ των προτέρων γνώση των εκπομπών που επιθυμούν να παρακολουθήσουν και, ενδεχομένως, να προγραμματίζουν αναλόγως τις δραστηριότητες της εβδομάδας κατά τον ελεύθερο χρόνο τους.

Η περιορισμένη αυτή δυνατότητα υποκαταστάσεως των πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων βεβαιώνεται ιδίως από την επιτυχία που σημείωσαν, κατά την κρίσιμη περίοδο, τα ειδικευμένα τηλεοπτικά περιοδικά, που ήσαν τα μόνα διαθέσιμα στην αγορά των εβδομαδιαίων οδηγών στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, στην υπόλοιπη δε Κοινότητα, οι γενικοί τηλεοπτικοί οδηγοί, που ήσαν διαθέσιμοι στην αγορά των άλλων κρατών μελών. Το γεγονός αυτό δείχνει σαφώς την ύπαρξη, δυνάμει, ειδικής ζητήσεως, μόνιμης και σταθερής, εκ μέρους των τηλεθεατών, εν προκειμένω της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, για τηλεοπτικούς οδηγούς περιέχοντες το σύνολο των τηλεοπτικών προγραμμάτων της εβδομάδας, ανεξάρτητα από τις λοιπές πηγές πληροφορήσεως που είναι διαθέσιμες στην αγορά.

— Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης

63 Όσον αφορά τη θέση της προσφεύγουσας στη σχετική αγορά, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η RTE είχε, χάρη στο δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής και διαθέσεως στην αγορά των εν λόγω προγραμμάτων. Αυτό της επέτρεψε, κατά την επίμαχη περίοδο, να εξασφαλίσει το μονοπώλιο της δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της σε περιοδικό ειδικευμένο στα δικά της προγράμματα, τον RTE guide. Από τούτο συνάγεται ότι η προσφεύγουσα κατείχε, προφανώς, κατά την υπό εξέταση περίοδο, δεσπόζουσα θέση, τόσο στην αγορά των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της όσο και στην αγορά των περιοδικών όπου δημοσιεύονταν τα εν λόγω προγράμματα, στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία. Οι τρίτοι, όπως η εταιρία Magill, που επιθυμούσαν να εκδώσουν γενικό τηλεοπτικό περιοδικό, βρίσκονταν σε θέση οικονομικής εξαρτήσεως έναντι της προσφεύγουσας, η οποία είχε τη δυνατότητα να αντιτάσσεται στην εμφάνιση κάθε πραγματικού ανταγωνισμού στην αγορά της πληροφορήσεως επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 30).

— Η γεωγραφική έκταση της σχετικής αγοράς

64 Όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση της σχετικής αγοράς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η γεωγραφική αγορά που καλύπτει την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία, δηλαδή το έδαφος ενός κράτους μέλους και τμήμα του εδάφους άλλου κράτους μέλους, αποτελεί αναμφισβήτητα σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, χωρίς να είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη το τμήμα της κοινοτικής αγοράς των τηλεοπτικών περιοδικών που αντιπροσωπεύει η Ιρλανδία και η Βόρεια Ιρλανδία (βλ. ιδίως την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin, προαναφερθείσα, σκέψη 28).

— Η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης

65 Μετά τη διαπίστωση του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα κατείχε δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς κατά τον χρόνο των επικρινομένων ενεργειών, πρέπει να εξεταστεί αν η πολιτική της στο θέμα της γνωστοποιήσεως πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της RTE, που βασιζόταν στην εκμετάλλευση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, συνιστούσε ή όχι κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 86. Προς τον σκοπό αυτό, το άρθρο 86 πρέπει να ερμηνευθεί σε σχέση με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων.

66 Ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών ή ενοποιήσεως στο πλαίσιο της Κοινότητας, ο καθορισμός των προϋποθέσεων και του τρόπου προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η κατανομή αυτή των αρμοδιοτήτων στο πεδίο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας έγινε δεκτή από το Δικαστήριο με την απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, 144/81, Keurkoop (Συλλογή 1982, σ. 2853, σκέψη 18), η οποία επιβεβαιώθηκε ιδίως με τις αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1988, 53/87, Renault, προαναφερθείσα, σκέψη 10, και 238/87, Volvo, προαναφερθείσα, σκέψη 7.

67 Οι σχέσεις μεταξύ των εθνικών δικαίων πνευματικής ιδιοκτησίας και των γενικών κανόνων του κοινοτικού δικαίου διέπονται ρητώς από το άρθρο 36 της Συνθήκης, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα αποκλίσεως από τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων για λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, η εν λόγω απόκλιση συνοδεύεται από ορισμένες ρητές επιφυλάξεις. Συγκεκριμένα, η παρεχόμενη από τις εθνικές νομοθεσίες προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζεται στο κοινοτικό δίκαιο μόνον υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στη δεύτερη περίοδο του άρθρου 36. Κατά την εν λόγω διάταξη, οι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία για λόγους προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας « δεν δύνανται να αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ». Το άρθρο 36 υπογραμμίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να συνδυάζονται κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την προστασία της σύννομης ασκήσεως των δικαιωμάτων αυτών, που είναι η μόνη που δικαιολογείται κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου, και να αποκλείει κάθε καταχρηστική άσκηση ικανή να δημιουργήσει τεχνητά εμπόδια μεταξύ των αγορών ή να θίξει το καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού στην Κοινότητα. Κατά συνέπεια, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που παρέχονται από την εθνική νομοθεσία πρέπει να ασκούνται εντός των ορίων που επιβάλλει ο εν λόγω συμβιβασμός (βλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, 144/81, Keurkoop προαναφερθείσα, σκέψη 24).

68 Πράγματι, στο πλαίσιο της Συνθήκης, το άρθρο 36 πρέπει να ερμηνεύεται « υπό το φως των σκοπών και των δραστηριοτήτων της Κοινότητος, όπως έχουν ορισθεί από τα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης », όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο στην απόφασή του της 9ης Φεβρουαρίου 1982, 270/80, Polydor (Συλλογή 1982, σ. 329, σκέψη 16). Πρέπει ιδίως να εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη των επιταγών που προϋποθέτει η εγκαθίδρυση καθεστώτος ελεύθερου ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητος, στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 3, στοιχείο στ, οι οποίες εκφράζονται ιδίως με τις απαγορεύσεις που περιέχονται στα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης.

69 Από το άρθρο 36, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο ενόψει των σκοπών που επιδιώκουν τα άρθρα 85 και 86 καθώς και οι διατάξεις που αφορούν την ελεύθερη

κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών, προκύπτει ότι, στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, επιτρέπονται μόνον οι περιορισμοί εκείνοι του ελεύθερου ανταγωνισμού ή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών που ανάγονται στην προστασία της ίδιας της ουσίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφασή του της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon (Rec. 1971, σ. 487, σκέψη 11), που αφορούσε συγγενές προς το δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού δικαίωμα, ότι, « μολονότι επιτρέπει απαγορεύσεις ή περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, το άρθρο 36 δεν επιτρέπει παρεκκλίσεις από τον εν λόγω κανόνα παρά μόνον κατά το μέτρο που αυτές δικαιολογούνται από τη διασφάλιση των δικαιωμάτων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο της μορφής αυτής ιδιοκτησίας » (βλ. επίσης τις αποφάσεις της 18ης Μαρτίου 1980, 62/79, Coditel ECR 1980, σ. 881, σκέψη 14· της 22ας Ιανουαρίου 1981, 58/80, Dansk Supermarked, Συλλογή 1981, σ. 181, σκέψη 11· της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel, προαναφερθείσα, σκέψη 12· όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εκτός του δικαιώματος του δημιουργού, βλ. τις αποφάσεις της 31ης Οκτωβρίου 1974, 16/74, Centrafarm, ECR 1974, σ. 1183· της 23ης Μαΐου 1978, 102/77, Hoffmann-La Roche, ECR 1978, σ. 1139, σκέψη 8· της 25ης Φεβρουαρίου 1986, 193/83, Windsurfing International κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 611, σκέψη 45· της 5ης Οκτωβρίου 1988, 53/87, Renault, σκέψη 11, και 238/87, Volvo, σκέψη 8, προαναφερθείσες, και της 17ης Οκτωβρίου 1990, C-10/89, Hag GF, Συλλογή 1990, σ. I-3711, σκέψη 12).

70 Δεν αμφισβητείται ότι η προστασία του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος του δημιουργού εξασφαλίζει, καταρχήν, στον δικαιούχο το δικαίωμα της αποκλειστικής αναπαραγωγής του προστατευομένου έργου. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητά τον κανόνα αυτό με την προαναφερθείσα απόφασή του της 17ης Μαΐου 1988, υπόθεση 158/86, Warner Brothers, σκέψη 13, όπου έκρινε ότι « τα δύο ουσιώδη προνόμια του δημιουργού, δηλαδή το αποκλειστικό δικαίωμα παραστάσεως και το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής, δεν θίγονται από τους κανόνες της Συνθήκης » (βλ. επίσης την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, 341/87, EMI Electrola, Συλλογή 1989, σ. 79, σκέψεις 7 και 14).

71 Ωστόσο, μολονότι είναι βέβαιο ότι η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής του προστατευομένου έργου δεν αποτελεί αυτή καθαυτή κατάχρηση, δεν συμβαίνει το ίδιο όταν, ενόψει των περιστάσεων που προσιδιάζουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, προκύπτει ότι οι συνθήκες και οι όροι ασκήσεως του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής του προστατευομένου έργου έχουν, στην πραγματικότητα, σκοπό προφανώς αντίθετο προς αυτόν που επιδιώκεται στα πλαίσια του άρθρου 86. Στην περίπτωση αυτή, η άσκηση του δικαιώματος του δημιουργού δεν ανταποκρίνεται πλέον στην ουσιώδη λειτουργία του εν λόγω δικαιώματος, κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης, που είναι να εξασφαλιστεί η ηθική προστασία του έργου και η ανταμοιβή για τη δημιουργική προσπάθεια, στα πλαίσια των σκοπών που επιδιώκονται ιδίως από το άρθρο 86 (βλ., σε σχέση με δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1981, 187/80, Merck, Συλλογή 1981, σ. 2063, σκέψη 10, και της 9ης Ιουλίου 1985, 19/84, Pharmon, Συλλογή 1985, σ. 2281,

σκέψη 26· επίσης, σε σχέση με το δικαίωμα του δημιουργού, την απόφαση της 17ης Μαΐου 1988, 158/86, Warner Brothers, προαναφερθείσα, σκέψη 15). Στην περίπτωση αυτή, η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά τόσο θεμελιώδεις αρχές όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και ο ελεύθερος ανταγωνισμός, έχει ως συνέπεια ότι οι εν λόγω αρχές υπερισχύουν της αντίθετης προς αυτές εφαρμογής ενός εθνικού κανόνα στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας.

72 Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο έκρινε, με τις αποφάσεις του της 5ης Οκτωβρίου 1988, Volvo, την οποία επικαλείται η Επιτροπή, και Renault, που προαναφέρονται, ότι η άσκηση αποκλειστικού δικαιώματος που εμπίπτει, καταρχήν, στην ουσία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για το οποίο πρόκειται είναι δυνατό να απαγορεύεται από το άρθρο 86, εφόσον συνεπάγεται, εκ μέρους επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση, ορισμένη καταχρηστική συμπεριφορά. Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στο πλαίσιο των δύο αυτών αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων αφορούσαν το σύννομο της συμπεριφοράς των δύο αυτοκινητοβιομηχανιών οι οποίες διατηρούσαν το αποκλειστικό δικαίωμα κατασκευής και εμπορίας των ανταλλακτικών για τα οχήματα που παρήγαν, προβάλλοντας τα δικαιώματά τους επί των κατατεθειμένων προτύπων των εν λόγω εξαρτημάτων. Το Δικαστήριο, στο πλαίσιο αυτό,παρέθεσε ως παραδείγματα καταχρηστικής συμπεριφοράς κατά την έννοια του άρθρου 86 την αυθαίρετη άρνηση παραδόσεως ανταλλακτικών σε ανεξαρτήτους επισκευαστές, τον καθορισμό μη εύλογων τιμών για ανταλλακτικά ή την απόφαση να μην παράγονται πλέον ανταλλακτικά για ορισμένο τύπο αυτοκινήτου, ενώ εξακολουθούν ακόμη να κυκλοφορούν πολλά οχήματα του τύπου αυτού (υπόθεση 238/87, Volvo, σκέψη 9, και υπόθεση 53/87, Renault, σκέψη 18, προαναφερθείσες).

73 Στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα, διατηρώντας την αποκλειστικότητα δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών προγραμμάτων της, εμπόδιζε την εισαγωγή στην αγορά ενός νέου προϊόντος, δηλαδή ενός γενικού τηλεοπτικού περιοδικού, που θα μπορούσε να ανταγωνιστεί το δικό της περιοδικό, τον RTE guide. Με τον τρόπο αυτό, η προσφεύγουσα εκμεταλλευόταν το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, που καταρτίζει στο πλαίσιο της δραστηριότητάς της μεταδόσεως τηλεοπτικών εκπομπών, για να εξασφαλίσει μονοπώλιο στην παράγωγη αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών περιοδικών. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι, επιπλέον, η προσφεύγουσα παρείχε δωρεάν την άδεια δημοσιεύσεως των καθημερινών προγραμμάτων της και επιλογών των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της στον τύπο στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Εξάλλου, στα άλλα κράτη μέλη, επέτρεπε επίσης, χωρίς επιβάρυνση, τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της.

Μια τέτοια συμπεριφορά — η οποία συνίσταται στην παρεμπόδιση της παραγωγής και της διαθέσεως ενός νέου προϊόντος, για το οποίο υφίσταται, δυνάμει, ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών, στην παρεπόμενη αγορά των τηλεοπτικών περιοδικών και στον αποκλεισμό κάθε ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά, με αποκλειστικό σκοπό τη

διατήρηση του μονοπωλίου της προσφεύγουσας — βρίσκεται προφανώς εκτός των ορίων της συμπεριφοράς που είναι αναγκαία για την υλοποίηση της ουσιώδους λειτουργίας του δικαιώματος του δημιουργού, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στο κοινοτικό δίκαιο. Πράγματι, η άρνηση της προσφεύγουσας να επιτρέψει στους τρίτους να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία προγράμματά της ήταν εν προκειμένω αυθαίρετη, στον βαθμό που δεν εδικαιολογείτο ούτε από τις ιδιαίτερες ανάγκες του τομέα της μεταδόσεως ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, με τον οποίο δεν έχει σχέση η παρούσα υπόθεση, ούτε από τις ανάγκες που προσιδιάζουν στη δραστηριότητα εκδόσεως τηλεοπτικών περιοδικών. Επομένως, η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να προσαρμοστεί στις συνθήκες μιας αγοράς τηλεοπτικών περιοδικών ανοικτής στον ανταγωνισμό προκειμένου να εξασφαλίσει την εμπορική βιωσιμότητα του εβδομαδιαίου περιοδικού της RTE guide. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι επικρινόμενες ενέργειες δεν μπορούν, επομένως, να καλυφθούν, στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, από την προστασία που απορρέει από το δικαίωμα του δημιουργού επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων.

74 Προς στήριξη της διαπιστώσεως αυτής, πρέπει επίσης να τονιστεί ότι, σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, η άρνησή της να επιτρέψει σε τρίτους τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της διαφέρει από την άρνηση των εταιριών Volvo και Renault, που εξετάστηκε στα πλαίσια των προαναφερθεισών αποφάσεων της 5ης Οκτωβρίου 1988, να χορηγήσουν σε τρίτους άδειες για την κατασκευή και τη διάθεση στην αγορά ανταλλακτικών. Πράγματι, στην παρούσα περίπτωση, η αποκλειστικότητα της προσφεύγουσας για την αναπαραγωγή των προγραμμάτων της είχε ως σκοπό και ως αποτέλεσμα να αποκλείει οποιονδήποτε δυνάμει ανταγωνισμό στην παράγωγη αγορά των πληροφοριών σχετικά με τα εβδομαδιαία προγράμματα που μεταδίδονται από τα κανάλια της RTE προκειμένου να διατηρηθεί το κατεχόμενο από την προσφεύγουσα μονοπώλιο δια της δημοσιεύσεως του περιοδικού RTE guide. Από την άποψη των τρίτων επιχειρήσεων που ενδιαφέρονται για τη δημοσίευση τηλεοπτικού περιοδικού, η άρνηση της προσφεύγουσας να χορηγήσει, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, σε κάθε ενδιαφερόμενο τρίτο την άδεια δημοσιεύσεως των προγραμμάτων της προσομοιάζει, όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή, προς την αυθαίρετη άρνηση αυτοκινητοβιομηχανίας να πωλήσει ανταλλακτικά — παραγόμενα στο πλαίσιο της κυρίας δραστηριότητάς της κατασκευής αυτοκινήτων — σε ανεξάρτητο επισκευαστή που ασκεί τη δραστηριότητά του στην παράγωγη αγορά της συντηρήσεως και των επισκευών αυτοκινήτων. Εξάλλου, η συμπεριφορά που προσάπτεται στην προσφεύγουσα αποτελούσε ριζική αντίδραση κατά της εμφανίσεως στην αγορά ενός ορισμένου τύπου προϊόντων, των γενικών τηλεοπτικών περιοδικών. Κατά συνέπεια, στον βαθμό που χαρακτηριζόταν ειδικότερα, στο πλαίσιο αυτό, από τη μη λήψη υπόψη των αναγκών των καταναλωτών, η βαλλόμενη συμπεριφορά παρουσίαζε ορισμένη ομοιότητα προς την εξετασθείσα από το Δικαστήριο στις προαναφερθείσες αποφάσεις περίπτωση, η οποία αναφέρεται στην απόφαση ορισμένης αυτοκινητοβιομηχανίας να μην κατασκευάζει ανταλλακτικά για ορισμένους τύπους αυτοκινήτων, ενώ εξακολουθεί να υπάρχει ζήτηση για τα εν λόγω προϊόντα στην αγορά (υπόθεση 238/87, Volvo, σκέψη 9, και υπόθεση 53/87, Renault, σκέψη 18, προαναφερθείσες). Επομένως, από τη σύγκριση αυτή προκύπτει ότι οι ενέργειες που προσά-

πτονται στην προσφεύγουσα δεν εμπίπτουν, βάσει των κριτηρίων που καθορίζονται στην παρατεθείσα από τους διαδίκους νομολογία, στο πεδίο της ίδιας της ουσίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

75 Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, μολονότι τα τηλεοπτικά προγράμματα καλύπτονταν, κατά τον κρίσιμο χρόνο, από το δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού, όπως αυτό αναγνωρίζεται από το εθνικό δίκαιο που εξακολουθεί να διέπει τους όρους παροχής της εν λόγω προστασίας, η βαλλόμενη συμπεριφορά δεν μπορούσε να καλυφθεί από την προστασία αυτή, στο πλαίσιο του συμβιβασμού που πρέπει κατ' ανάγκη να χωρήσει μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των θεμελιωδών αρχών της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Πράγματι, με την εν λόγω συμπεριφορά επιδιώκονται σκοποί προφανώς αντίθετοι προς τους σκοπούς του άρθρου 86.

— Οι επιπτώσεις επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών

76 Όσον αφορά την προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 86 που αναφέρεται στην επίδραση της καταχρηστικής συμπεριφοράς επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, υπενθυμίζεται, κατά πρώτον, ότι πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται λαμβάνοντας « ως σημείο εκκινήσεως τον σκοπό της προϋποθέσεως αυτής, που είναι να οριοθετήσει, σε σχέση με τις ρυθμίσεις που αφορούν τον ανταγωνισμό, το πεδίο του κοινοτικού δικαίου σε σχέση με αυτό των κρατών μελών. Έτσι, εμπίπτει στο πεδίο του κοινοτικού δικαίου κάθε συμφωνία και πρακτική που μπορεί να παραβλάψει την ελευθερία του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών κατά τρόπο που θα μπορούσε να παρεμποδίσει την πραγματοποίηση των σκοπών της ενιαίας αγοράς μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως απομονώνοντας τις εθνικές αγορές ή τροποποιώντας τη δομή του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά » (απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαΐου 1979, 22/78, Hugin κατά Επιτροπής, ECR 1979, σ. 1869, σκέψη 17· βλ. ιδίως τις αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, Commercial Solvents κατά Επιτροπής, ECR 1974, σ. 223, σκέψη 32· της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche, προαναφερθείσα, σκέψη 125, και της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands κατά Επιτροπής, ECR 1978, σ. 207, σκέψη 201). Συγκεκριμένα, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 86, αρκεί η καταχρηστική συμπεριφορά να είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Επομένως, δεν είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί η ύπαρξη παρούσας και πραγματικής επιδράσεως επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών (βλ. ιδίως τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin, προαναφερθείσα, σκέψη 104, και της 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, Höfner και Elser, Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 32).

77 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η βαλλόμενη συμπεριφορά μετέβαλε τη δομή του ανταγωνισμού στην αγορά των τηλεοπτικών οδηγών στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία, τούτο δε επηρέασε το ρεύμα των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η άρνηση της προσφεύγουσας να επιτρέψει στους ενδιαφερόμενους τρίτους τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της επηρέασε καθοριστικά τη δομή του ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεοπτικών περιοδικών στο έδαφος της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας. Κωλύοντας, με την πολιτική της στον τομέα των αδειών, την έκδοση, ιδίως από τη Magill, γενικού τηλεοπτικού περιοδικού που θα κυκλοφορούσε τόσο στην Ιρλανδία όσο και στη Βόρεια Ιρλανδία, η προσφεύγουσα όχι μόνο απέκλεισε από την αγορά των τηλεοπτικών οδηγών μία ανταγωνίστρια επιχείρηση αλλά και απέκλεισε οποιονδήποτε δυνάμει ανταγωνισμό στην εν λόγω αγορά, με αποτέλεσμα τη διατήρηση της απομονώσεως των αγορών της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι αναμφισβήτητο ότι η υπό εξέταση συμπεριφορά μπορούσε να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

Περαιτέρω, πρέπει να επισημανθεί ότι η αισθητή επίδραση της επικρινόμενης πολιτικής επί των ρευμάτων των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου καταδεικνύεται σαφώς από την ύπαρξη ζητήσεως ειδικά για ένα γενικό τηλεοπτικό περιοδικό του τύπου του Magill TV guide, όπως μαρτυρεί η επιτυχία των ειδικευομένων στα προγράμματα ενός μόνο τηλεοπτικού καναλιού περιοδικών ελλείψει γενικού τηλεοπτικού οδηγού κατά τον κρίσιμο χρόνο στη σχετική γεωγραφική αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να υπομνηστεί ότι η πολιτική της προσφεύγουσας ως προς την παροχή πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της εμπόδιζε την παραγωγή και κυκλοφορία γενικών τηλεοπτικών περιοδικών απευθυνομένων στο σύνολο των τηλεθεατών της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας. Πράγματι, η οικεία γεωγραφική περιοχή, εντός της οποίας έχει ήδη εγκαθιδρυθεί ενιαία αγορά υπηρεσιών τηλοψίας αποτελεί επίσης μία ενιαία αγορά όσον αφορά την πληροφόρηση επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της μεγάλης ευκολίας που συνεπάγεται για τις συναλλαγές η ύπαρξη κοινής γλώσσας.

78 Ενόψει των προεκτεθέντων, ο λόγος περί παραβάσεως του άρθρου 86 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

3. *Επί της παραβάσεως του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης*

— *Επιχειρήματα των διαδίκων*

79 Αναφερόμενη στην απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1974, υπόθεση 155/73, Sacchi (ECR 1974, σ. 409), η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι είναι επιχείρηση επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Υποστηρίζει ότι, δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, το άρθρο 86 δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωσή της, καθότι μια τέτοια απόφαση θα αποτελούσε σοβαρό εμπόδιο στην εκπλήρωση της αποστολής της που συνίσταται στην εξασφάλιση παροχής υπηρεσιών ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων σε εθνικό επίπεδο, με ιδιαίτερη έμφαση στην ιρλανδική γλώσσα και τον πολιτισμό.

80 Η RTE υποστηρίζει ιδίως ότι, για ιστορικούς λόγους, έχει να αντιμετωπίσει σοβαρά εμπόδια στην προσπάθειά της προβολής της ιρλανδικής γλώσσας και του ιρλανδικού πολιτισμού. Οι δυσχέρειες αυτές επιτείνονται συνεπεία του ανταγωνισμού πολυαρίθμων τηλεοπτικών καναλιών που προβάλλουν εκπομπές στην αγγλική γλώσσα και η λήψη των οποίων είναι δυνατή στην Ιρλανδία. Στο πλαίσιο αυτό, η δημοσίευση του RTE guide, ο οποίος, κατά την άποψη της Επιτροπής, δεν θα ήταν βιώσιμος αν είχε να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό εβδομαδιαίων γενικών τηλεοπτικών περιοδικών, είναι απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλιστεί η προβολή και η διαφήμιση των προγραμμάτων της RTE. Εξάλλου, η δημοσίευση του RTE guide αποτελεί επίσης μια σημαντική πηγή εισοδήματος.

81 Η Επιτροπή αντιτείνει ότι, και αν ακόμη η RTE είναι επιχείρηση επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεούται, στο πλαίσιο των εμπορικών δραστηριοτήτων της, να συμμορφώνεται προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 90, παράγραφος 2, « κατά το μέτρο που δεν αποδεικνύεται ότι η εφαρμογή τους δεν συμβιβάζεται με την εκπλήρωση της αποστολής της » (απόφαση της 30ής Απριλίου 1974, 155/73, Sacchi, προαναφερθείσα). Η Επιτροπή διαπιστώνει σχετικώς ότι ο Broadcasting Autority Act του 1960, βάσει του οποίου ιδρύθηκε η RTE, δεν της αναγνωρίζει το προνόμιο ούτε της επιτρέπει την κατ' αποκλειστικότητα δημοσίευση περιοδικού περιέχοντος τα εβδομαδιαία προγράμματά της. Επομένως, η προϋπόθεση εξαιρέσεως από τους κανόνες του ανταγωνισμού, που θεσπίζεται στο άρθρο 90, παράγραφος 2, δεν πληρούται.

— *Νομική εκτίμηση*

82 Πρέπει, καταρχάς, να επισημανθεί ότι, όπως ορθώς προβάλλει η Επιτροπή, μια επιχείρηση, όπως η RTE, που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση εθνικής δημόσιας υπηρεσίας ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων, υπόκειται στους κανόνες του ανταγωνισμού σύμ-

φωνα με το άρθρο 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης, εκτός εάν αποδεικνύεται ότι η εφαρμογή των εν λόγω κανόνων δεν συμβιβάζεται με την εκπλήρωση της αποστολής της [βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1974, 155/73, Sacchi, προαναφερθείσα, σκέψη 15· της 3ης Οκτωβρίου 1985, 311/84, CBEM κατά CLT και IPB (Telemarketing), Συλλογή 1985, σ. 3261, σκέψεις 17 και 19· της 11ης Απριλίου 1989, 66/86, Ahmed Saed, Συλλογή 1989, σ. 803, σκέψη 56, και της 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, Höfner και Elser, προαναφερθείσα, σκέψη 24].

83 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η απορρέουσα από το άρθρο 86 απαγόρευση διατηρήσεως της αποκλειστικότητας της δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της παρεμποδίζει, κατά οποιονδήποτε τρόπο, την εκπλήρωση της αποστολής της καθόσον αφορά τη μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων. Πρέπει να σημειωθεί ότι, ως οργανισμός επιφορτισμένος με την εξασφάλιση εθνικής υπηρεσίας, η RTE έλαβε άδεια εκδόσεως του περιοδικού RTE guide, σκοπός δε της εν λόγω εκδόσεως ήταν, αφενός, να παρουσιάζει και να προβάλλει τα προγράμματα της RTE — και ιδίως τις εκπομπές της με πολιτιστικό περιεχόμενο και στην ιρλανδική γλώσσα — και, αφετέρου, να συμβάλλει στη χρηματοδότησή της. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι δύσκολο να θεωρηθεί ότι η δημοσίευση γενικών τηλεοπτικών περιοδικών από τρίτους και η αντίστοιχη προσαρμογή της προσφεύγουσας στις ανάγκες της αγοράς θα μπορούσαν να θίξουν τους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος που επικαλείται η προσφεύγουσα και ιδίως την προβολή εκπομπών στην ιρλανδική γλώσσα ή εκπομπών πολιτιστικού περιεχομένου υψηλού επιπέδου που απευθύνονται σε μειονότητες. Αντίθετα, η διατήρηση της αποκλειστικότητας δημοσιεύσεως των πληροφοριών σχετικά με τα εβδομαδιαία προγράμματα δικαιολογείται μόνον από εμπορικούς λόγους και, επομένως, ουδόλως συμβάλλει στην εκπλήρωση της πολιτιστικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής αποστολής που έχει ανατεθεί στην RTE. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 86 βρίσκει εφαρμογή επί της επικρινομένης συμπεριφοράς, η απαγόρευση της οποίας δεν είναι ασυμβίβαστη με την εκπλήρωση της αποστολής δημοσίας υπηρεσίας που έχει ανατεθεί στην προσφεύγουσα.

84 Κατά συνέπεια, ο λόγος περί παραβάσεως του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

85 Επομένως, το αίτημα περί ακυρώσεως της αποφάσεως στο σύνολό της πρέπει να απορριφθεί.

Επί του επικουρικού αιτήματος περί ακυρώσεως του άρθρου 2 του διατακτικού της αποφάσεως

86 Η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους προς στήριξη των επικουρικών αιτημάτων της που αποσκοπούν στη μερική ακύρωση της αποφάσεως, περιοριζόμενη στο άρθρο 2 του διατακτικού καθόσον αυτό επιβάλλει τη χορήγηση υποχρεωτικής αδείας εκμεταλλεύσεως. Υποστηρίζει, καταρχάς, ότι το άρθρο 2 είναι περιττό και αντιφατικό. Εξάλλου, επικαλείται παράβαση του άρθρου 3 του κανονισμού 17, καθώς και παραβίαση της Σύμβασης της Βέρνης του 1886 περί προστασίας των λογοτεχνικών καλλιτεχνικών έργων, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη των Βρυξελλών του 1948 και την Πράξη των Παρισίων του 1971 (στο εξής: Σύμβαση της Βέρνης). Τέλος, ισχυρίζεται ότι η εν λόγω διάταξη αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας.

1. *Ως προς το περιττόν του άρθρου 2 της αποφάσεως*

87 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επιβαλλόμενη με το άρθρο 2 της αποφάσεως υποχρέωση γνωστοποιήσεως των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της στους τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, στερείται χρησιμότητας, καθότι η RTE γνωστοποιεί ήδη τα εβδομαδιαία προγράμματά της υπό τις συνθήκες που περιγράφονται ανωτέρω.

88 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πρόκειται για κακόπιστη ένσταση. Διατείνεται ότι η « ασκούμενη από την RTE πολιτική χορηγήσεως αδειών συνεπάγεται διακρίσεις εις βάρος εκείνων οι οποίοι, όπως οι καταγγέλλοντες, επιθυμούν να δημοσιεύσουν εβδομαδιαίο περιοδικό ».

89 Αρκεί να επισημανθεί σχετικώς ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως δεν επιβάλλει στην προσφεύγουσα μόνον την υποχρέωση να κοινοποιεί τα εβδομαδιαία προγράμματά της στους τρίτους άνευ διακρίσεων, πράγμα που όντως αντιστοιχούσε στην ακολουθούμενη από την προσφεύγουσα πρακτική κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως. Η εν λόγω διάταξη την υποχρεώνει επίσης να επιτρέπει στους τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, να δημοσιεύουν τα εν λόγω προγράμματα, ενδεχομένως κατόπιν χορηγήσεως σχετικών αδειών.

90 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο ισχυρισμός ότι είναι περιττό το άρθρο 2 της αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

2. *Ως προς τον αντιφατικό χαρακτήρα του άρθρου 2 της αποφάσεως*

91 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως είναι αντιφατικό, καθόσον, αφενός, την υποχρεώνει να θέσει αμελητί τέρμα στην παράβαση επιτρέποντας τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της και, αφετέρου, ζητεί από την RTE να υποβάλει στην Επιτροπή, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως, προτάσεις προς έγκριση ως προς τους όρους με τους οποίους θεωρεί ότι πρέπει να επιτρέπεται στους τρίτους να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία προγράμματά της.

92 Η Επιτροπή αντικρούει την επιχειρηματολογία αυτή δηλώνοντας ότι « με την πρώτη περίοδο του άρθρου 2 παρέχεται στα ενδιαφερόμενα μέρη μια δυνατότητα να θέσουν τέρμα στην παράβασή τους: μπορούν να αρχίσουν να παρέχουν δωρεάν και άνευ διακρίσεων τις διαθέσιμες πληροφορίες. Στις τρεις τελευταίες περιόδους περιγράφεται η άλλη δυνατή λύση: κατ' αυτήν, οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να υιοθετήσουν μια πολιτική (...) χορηγήσεως αδειών υπό όρους που η Επιτροπή θεωρεί αποδεκτούς ».

93 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η επισημαινόμενη από την προσφεύγουσα αντίφαση δεν είναι παρά φαινομενική. Είναι σαφές ότι το άρθρο 2 υποχρεώνει την RTE, την ITP και το BBC να επιτρέψουν αμέσως τη δημοσίευση των προγραμμάτων τους από τρίτους. Ωστόσο, η διάταξη αυτή διευκρινίζει παράλληλα ότι τούτο μπορεί να γίνει με τη μορφή αδείας συνοδευομένης από ορισμένες ποιοτικές προϋποθέσεις· προβλέπει σχετικώς ότι οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που θα αποφασίσουν ενδεχομένως να υιοθετήσουν τη μέθοδο αυτή έχουν στη διάθεσή τους προθεσμία δύο μηνών για να καταρτίσουν πρόταση που θα υποβάλουν στην Επιτροπή για έγκριση. Παρά τα φαινόμενα, η παροχή της δυνατότητας αυτής δεν βρίσκεται σε αντίθεση με την επιβολή της υποχρεώσεως να τεθεί αμέσως τέρμα στην παράβαση, που εξάλλου δεν συνοδεύεται από επιβολή χρηματικής ποινής: περιορίζεται απλώς στον καθορισμό των όρων εκπληρώσεως της υποχρεώσεως για τερματισμό της παραβάσεως, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει η κατάρτιση και θέση σε λειτουργία ενός τέτοιου συστήματος αδειών.

94 Κατά συνέπεια, ο λόγος που βασίζεται στον αντιφατικό χαρακτήρα του άρθρου 2 της αποφάσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

3. *Ως προς την παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου*

— *Επιχειρήματα των διαδίκων*

95 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, επικουρικώς, την επιβαλλόμενη σ' αυτήν, με το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως, υποχρέωση να επιτρέψει σε τρίτους τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της. Ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, σύμφωνα με το οποίο, « αν η Επιτροπή διαπιστώσει, κατόπιν αιτήσεως ή αυτεπαγγέλτως, παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85 ή του άρθρου 86 της Συνθήκης, δύναται να υποχρεώσει με απόφαση τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν τη διαπιστωθείσα παράβαση ». Με το άρθρο αυτό παρέχεται στην Επιτροπή απλώς και μόνον η δυνατότητα να επιβάλει στις επιχειρήσεις να θέσουν τέρμα στην παράβαση. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το καθού όργανο δεν περιορίστηκε στο να την υποχρεώσει να θέσει τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση, αλλά επιπλέον καθόρισε λεπτομερώς τους όρους παύσεως της παραβάσεως, προβλέποντας την παραχώρηση « υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως των προστατευομένων έργων ». Τονίζει σχετικώς ότι η υιοθετηθείσα από την Επιτροπή λύση στερεί το υποκείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας της ίδιας της ουσίας του δικαιώματός του.

96 Αντίθετα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως δεν ενέχει υπέρβαση των αρμοδιοτήτων που της απονέμονται βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 17. Υπενθυμίζει ότι το άρθρο 2 προτείνει δύο τρόπους για να τεθεί τέρμα στην παράβαση: την κοινοποίηση στους τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, των επιδίκων προγραμμάτων, με σκοπό τη δημοσίευσή τους — λύση που προτιμάται από την Επιτροπή — ή την παραχώρηση αδειών υπό όρους ανταποκρινόμενους στις θεμιτές προσδοκίες των μερών. Επομένως, η απόφαση δεν επιβάλλει, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, μία και μοναδική λύση, αλλά προτείνει, με αρκετή ελαστικότητα, ορισμένες μορφές συμπεριφοράς αποβλέπουσες στον τερματισμό της παραβάσεως, σύμφωνα με πάγια νομολογία και πρακτική (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1974, Commercials Solvents, προαναφερθείσα).

— *Νομική εκτίμηση*

97 Χρειάζεται να ερμηνευθεί το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η Επιτροπή δικαιούται να υποχρεώσει την προσφεύγουσα να επιτρέψει τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της από τρίτους, ενδεχομένως με την παραχώρηση αδειών. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η εξουσία που παρέχεται στην Επιτροπή από το άρθρο 3, να υποχρεώνει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να θέτουν τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση, προϋποθέτει, κατά σταθερή νομολογία,

το δικαίωμα επιβολής στις εν λόγω επιχειρήσεις ορισμένων υποχρεώσεων ενεργείας ή παραλείψεως για τον τερματισμό της παραβάσεως. Στο πλαίσιο αυτό, οι επιβαλλόμενες στις επιχειρήσεις υποχρεώσεις πρέπει να καθορίζονται σε συνάρτηση προς τα όσα επιβάλλει η αποκατάσταση της νομιμότητας, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφασή του της 6ης Μαρτίου 1974, Commercial Solvents, ότι « η εφαρμογή του [άρθρου 3 του κανονισμού 17] πρέπει να χωρεί σε συνάρτηση προς τη φύση της διαπιστωθείσης παραβάσεως, μπορεί δε να συνεπάγεται τόσο την επιβολή υποχρεώσεως αναλήψεως ορισμένων ενεργειών παρανόμως παραλειπομένων, όσο και την απαγόρευση εξακολουθήσεως ορισμένων δραστηριοτήτων, πρακτικών ή καταστάσεων που αντίκεινται στη Συνθήκη ». Διευκρίνησε ότι « προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή μπορεί ενδεχομένως να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να της υποβάλουν προτάσεις για την προσαρμογή της καταστάσεως στις επιταγές της Συνθήκης » (6/73 και 7/73, προαναφερθείσα, σκέψη 45). Εξάλλου, το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητά, με Διάταξή του της 17ης Ιανουαρίου 1980, ότι η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να ασκεί « κατά τον πλέον αποτελεσματικό και τον πλέον προσαρμοσμένο στις περιστάσεις κάθε δεδομένης περιπτώσεως τρόπο » το δικαίωμα για τη λήψη αποφάσεων που της παρέχεται στο τρίτο εδάφιο του άρθρου 3 (υπόθεση 792/79 R, Camera Care, ECR 1980, σ. 119, σκέψη 17).

98 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως, όπως αναλύθηκαν στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου λόγου, δικαιολογούν την επιβολή των μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως. Πράγματι, η επιβληθείσα στην προσφεύγουσα υποχρέωση να θέσει στη διάθεση της ITP, του BBC και των τρίτων, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, τα εβδομαδιαία προγράμματά της προς δημοσίευση συνιστά, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως — που εκτέθηκαν από το Πρωτοδικείο στο πλαίσιο της εξετάσεως των συστατικών της παραβάσεως στοιχείων — το μόνο μέσο για τον τερματισμό της εν λόγω παραβάσεως, όπως απέδειξε η Επιτροπή με τη βαλλόμενη απόφαση. Υποχρεώνοντάς την να επιτρέψει στους τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία της προγράμματα, η Επιτροπή δεν στέρησε την προσφεύγουσα της ευχερείας επιλογής μεταξύ των διαφόρων μέτρων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε τερματισμό της παραβάσεως. Πρέπει εξάλλου να τονιστεί ότι η επιβληθείσα στην προσφεύγουσα υποχρέωση να επιτρέψει τη δημοσίευση των προγραμμάτων της από τρίτους, ενδεχομένως έναντι καταβολής ευλόγου δικαιώματος, συνοδεύεται από τη δυνατότητα, που ορθώς αναγνωρίζεται στην προσφεύγουσα με το άρθρο 2 του διατακτικού, να συμπεριλάβει στις χορηγούμενες άδειες τους αναγκαίους όρους για την εξασφάλιση « υψηλής ποιότητας κάλυψης όλων [των] προγραμμάτων της, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απευθύνονται σε μειονότητες ή/και τοπικούς πληθυσμούς, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν πολιτιστικό, ιστορικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον ». Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επέβαλε στην προσφεύγουσα με το ίδιο άρθρο 2 να της υποβάλει προς έγκριση προτάσεις σχετικά με τους εν λόγω όρους. Επομένως, όλες οι υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν στην προσφεύγουσα με το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως δικαιολογούνται ενόψει του σκοπού τους, όπως αυτός καθορίζεται στο άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, δηλαδή ενόψει του τερματισμού της παραβάσεως.

Το συμπέρασμα είναι ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια της διακριτικής της ευχερείας κατά την εφαρμογή της προπαρατεθείσας διατάξεως.

99 Για όλους τους ανωτέρω λόγους, ο ισχυρισμός περί παραβάσεως του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

4. *Επί της παραβιάσεως της Συμβάσεως της Βέρνης*

— *Επιχειρήματα των διαδίκων*

100 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, όλως επικουρικώς, ότι, και αν ακόμη το άρθρο 3 του κανονισμού 17 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να επιβάλει, ενδεχομένως, την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών, μια τέτοια λύση δεν συμβιβάζεται με τη Σύμβαση της Βέρνης. Φρονεί, συγκεκριμένα, ότι, εφόσον όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Βέρνης, η εν λόγω σύμβαση πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί μια πλευρά του κοινοτικού δικαίου και έκφραση των εφαρμοστέων αρχών του δικαίου αυτού, δυνάμει του άρθρου 234 της Συνθήκης.

Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω συμβάσεως καθιερώνει, υπέρ του δημιουργού λογοτεχνικού ή καλλιτεχνικού έργου, το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής του προστατευομένου έργου. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου, που θεσπίστηκε στο πλαίσιο της αναθεωρήσεως που έλαβε χώρα με την Πράξη των Παρισίων του 1971, παρέχει στο συμβαλλόμενο κράτος τη δυνατότητα να επιτρέπει την αναπαραγωγή λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω αναπαραγωγή δεν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση και δεν παραβλέπει αδικαιολόγητα τα θεμιτά συμφέροντα του δημιουργού.

Η προσφεύγουσα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως δεν συμβιβάζεται με τη Σύμβαση της Βέρνης, καθόσον, κατά τη γνώμη της, θίγει την κανονική εκμετάλλευση του δικαιώματός της του δημιουργού επί των προγραμμάτων της και βλάπτει τα νόμιμα συμφέροντά της.

101 Η Επιτροπή υποστηρίζει, αντίθετα, ότι η Σύμβαση της Βέρνης δεν βρίσκει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Όπως εξηγεί η Επιτροπή, η Κοινότητα δεν είναι

συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση και αποτελεί πάγια νομολογία ότι « η Συνθήκη ΕΟΚ υπερισχύει, στους τομείς τους οποίους ρυθμίζει, των συμβάσεων που έχουν συναφθεί πριν από τη θέση της σε ισχύ μεταξύ των κρατών μελών » (απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Φεβρουαρίου 1962, 10/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας, ECR 1962, σ. 1). Εξάλλου, η Σύμβαση δεν θα μπορούσε εν πάση περιπτώσει να τύχει εφαρμογής, καθότι τα προγράμματα, κατά την Επιτροπή, δεν είναι δεκτικά προστασίας από το δικαίωμα του δημιουργού, κατά την έννοια της εν λόγω Συμβάσεως. Ωστόσο, και αν ακόμη γίνει δεκτό ότι η απόφαση αφορά δεδομένα καλυπτόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού, η Επιτροπή ισχυρίζεται επικουρικώς ότι το γεγονός ότι οι επίμαχες πληροφορίες διατίθενται δωρεάν σε ορισμένους τρίτους, με σκοπό τη δημοσίευση, αποδεικνύει ότι η υποχρέωση παραχωρήσεως αδειών έναντι καταβολής ευλόγου δικαιώματος δεν θίγει τα νόμιμα συμφέροντα της προσφεύγουσας και, κατά συνέπεια, είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση.

— *Νομική εκτίμηση*

102 Λογικά, πρέπει πρώτα να εξεταστεί το πρόβλημα της εφαρμογής, εν προκειμένω, της Συμβάσεως της Βέρνης και το επιχείρημα της Επιτροπής σύμφωνα με το οποίο το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει των διατάξεων της εν λόγω Συμβάσεως. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι η Κοινότητα — στην οποία δεν έχει μεταβιβαστεί, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, αρμοδιότητα στο θέμα των δικαιωμάτων πνευματικής και εμπορικής ιδιοκτησίας — δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Βέρνης του 1886, που έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της. Όσον αφορά τις συναφθείσες από τα κράτη μέλη συμβάσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η Συνθήκη ρυθμίζει, στο άρθρο 234, τις σχέσεις μεταξύ των διατάξεών της και των διεθνών συνθηκών που είχαν συναφθεί από τα κράτη μέλη πριν από τη θέση της σε ισχύ. Κατά το εν λόγω άρθρο, « τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν προ της ενάρξεως της ισχύος της (...) Συνθήκης, μεταξύ ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών αφενός και ενός ή περισσοτέρων τρίτων χωρών αφετέρου, δεν θίγονται από τη (...) Συνθήκη ». Σύμφωνα με τη δοθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία, το εν λόγω άρθρο αφορά μόνον τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από τα κράτη μέλη έναντι τρίτων χωρών. Με την απόφασή του της 11ης Μαρτίου 1986, 121/85, Conegate (Συλλογή 1986, σ. 1007, σκέψη 25), έκρινε ότι « το άρθρο 234 αποβλέπει στο να εξασφαλίσει ότι η εφαρμογή της Συνθήκης δεν επηρεάζει ούτε τον σεβασμό των δικαιωμάτων τα οποία αρύονται τρίτες χώρες από συμβάσεις συναφθείσες προηγουμένως, ούτε την τήρηση των υποχρεώσεων που συνεπάγονται οι συμβάσεις αυτές για το εν λόγω κράτος μέλος. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει επίκληση, στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών, συμβάσεων που έχουν συναφθεί πριν από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης προκειμένου να δικαιολογηθούν περιορισμοί στο ενδοκοινοτικό εμπόριο » (βλ. επίσης τις αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1962, 10/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας, προαναφερθείσα, ιδίως σ. 27, και της 14ης Οκτωβρίου 1980, 812/79, Attorney General, ECR. 1980, σ. 2787, σκέψη 8).

103 Επισημαίνεται ότι, στην υπό εξέταση περίπτωση, που αφορά την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το άρθρο 234 της Συνθήκης εφαρμόζεται, δυνάμει του άρθρου 5 της Πράξεως Προσχωρήσεως, επί των συμβάσεων που συνήφθησαν προ της προσχωρήσεως των κρατών αυτών στην Κοινότητα, την 1η Ιανουαρίου 1973. Επομένως, στις ενδοκοινοτικές σχέσεις, οι διατάξεις της Συμβάσεως της Βέρνης, που επικυρώθηκε από την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προ της 1ης Ιανουαρίου 1973, δεν μπορούν να θίξουν την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί, κατά συνέπεια, να επικαλεστεί την εν λόγω σύμβαση προκειμένου να δικαιολογήσει περιορισμούς στο καθεστώς του ελευθέρου ανταγωνισμού, όπως αυτό εγκαθιδρύθηκε και τέθηκε σε λειτουργία εντός της Κοινότητος, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης και ιδίως του άρθρου 86. Το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως είναι αντίθετο προς το άρθρο 9, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Βέρνης, πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί, χωρίς να είναι καν απαραίτητο να εξεταστεί κατ' ουσίαν.

Το αυτό ισχύει όσον αφορά την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου 9. Αρκεί να παρατηρηθεί σχετικώς ότι η εν λόγω παράγραφος θεσπίστηκε με την Πράξη των Παρισίων του 1971, στην οποία το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος από τις 2 Ιανουαρίου 1990 και η οποία δεν έχει επικυρωθεί από την Ιρλανδία. Όσον αφορά το Ηνωμένο Βασίλειο, η Πράξη των Παρισίων — και ιδίως η παράγραφος 2 του άρθρου 9 της Συμβάσεως — επικυρώθηκε, επομένως, μετά την προσχώρηση στην Κοινότητα και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θίξει την εφαρμογή διατάξεως της Συνθήκης. Πράγματι, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να καθιστούν ανενεργούς τους απορρέοντες από τη Συνθήκη κανόνες συνάπτοντας διεθνείς συμβάσεις. Υποχρεούνται προς τούτο να κάνουν χρήση της διαδικασίας του άρθρου 236 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Βέρνης δεν μπορεί να δικαιολογήσει περιορισμό της αρμοδιότητας που παρέχεται στην Κοινότητα από τη Συνθήκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού που θεσπίζει η Συνθήκη και ιδίως του άρθρου 86 και των κανόνων εφαρμογής του, όπως το άρθρο 3 του κανονισμού 17.

104 Επομένως, ο λόγος που στηρίζεται στην παραβίαση της Συμβάσεως της Βέρνης πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθεί ως αβάσιμος.

5. *Ως προς την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας*

105 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι οι υποχρεώσεις που της επιβλήθηκαν με την απόφαση είναι δυσανάλογες προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και παράλογες. Ισχυρίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 2 της αποφάσεως, υποχρεούται να παραχωρήσει μεγάλο αριθμό αδειών και να ελέγχει την τήρηση των όρων που συνοδεύουν την παραχώρηση των εν λόγω αδειών. Ο έλεγχος αυτός συνεπάγεται δυσανάλογη επιβάρυνση τόσο οικονομική όσο και από άποψη προσωπικού για έναν οργανισμό σχετικά μικρού μεγέθους όπως η RTE, εξάλλου δε οδηγεί στη λογοκρισία σημαντικού αριθμού δημοσιευμάτων, πράγμα που μπορεί να αποτελέσει πηγή δικαστικών διαφορών.

106 Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η απόφαση είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας. Υπενθυμίζει σχετικώς ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η έννοια της εν λόγω αρχής είναι ότι οι επιβαλλόμενες στους συναλλασσομένους υποχρεώσεις πρέπει να παραμένουν εντός « των ορίων αυτού που είναι σκόπιμο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού ».

107 Πρέπει να τονιστεί ότι, στην πραγματικότητα, ο λόγος αυτός ταυτίζεται με τον λόγο που βασίζεται στην παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, που εξετάστηκε ανωτέρω. Η αρχή της αναλογικότητας περιέχεται σιωπηρώς στην εν λόγω διάταξη, η οποία εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να επιβάλει υποχρεώσεις στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με μοναδικό σκοπό να τεθεί τέρμα στην παράβαση. Όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, η αρχή της αναλογικότητας έχει, στην προκειμένη περίπτωση, την έννοια ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις προκειμένου να τεθεί τέρμα σε παραβίαση του δικαίου του ανταγωνισμού δεν πρέπει να είναι βαρύτερες των υποχρεώσεων που είναι ενδεδειγμένες και αναγκαίες για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός, ήτοι η αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τους κανόνες που παραβιάστηκαν εν προκειμένω [επί της αρχής της αναλογικότητας βλ. ιδίως την απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1985, 181/84, Man (Sugar), Συλλογή 1985, σ. 2889, σκέψη 20].

108 Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί να σημειωθεί ότι, από τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Πρωτοδικείο, κατά την εξέταση του λόγου περί παραβάσεως του άρθρου 3 του κανονισμού 17, συνάγεται ότι η επιβολή στην προσφεύγουσα της υποχρεώσεως να επιτρέψει σε τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία προγράμματά της, παραχωρώντας ενδεχομένως άδεια εκμεταλλεύσεως συνοδευόμενη από ορισμένους όρους, συνιστά μέτρο κατάλληλο και αναγκαίο προκειμένου να τεθεί τέρμα στην παράβαση. Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό εξέταση περιπτώσεως, η επιβολή της εν λόγω υποχρεώσεως ουδόλως είναι δυσανάλογη και παράλογη εν όψει του επιδιωκομένου σκοπού.

109 Κατά συνέπεια, ο στηριζόμενος στην παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

110 Επομένως, τα επικουρικά αιτήματα που αποσκοπούν στην ακύρωση του άρθρου 2 του διατακτικού της αποφάσεως πρέπει να απορριφθούν και η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

111 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται mutatis mutandis επί της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, που προαναφέρεται, η ηττηθείσα διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η ενάγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων και των εξόδων της παρεμβαίνουσας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων και των εξόδων της παρεμβαίνουσας.

Saggio Γεραρής

Briët Barrington Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio